

Reg. 15, 29, 50. 2 Paral. 55, 25. 2 Sam. 1, 17, 5. 35. Jer. 34, 5. Ezech. 5, 11. Viri quidem hodieulum plerumque moderatores sunt; non desunt tamen, nec defuerunt olim exempla majoris vehementia, 2 Sam. 1, 11, 12; 19, 4. Ezech. 4, 1, 6, 22. Mulieres post humationem quoque sepulcrum adibat, mortuum deploratura, Joan. 11, 31. — Signa lociis erant multiplicia; prae ceteris autem usitata erat laceratio vestis interioris, vel exterioris, vel utriusque, antrostrum à collo usque ad eingulum, prout adhuc in Persia moris est, Gen. 37, 34. Jud. 11, 35. 2 Sam. 1, 2; 5, 51; 15, 3. 2 Reg. 5, 7, 8; 6, 50; 14, 4. Hinc descendit nomen vestis lugubris פֶּזֶר, à verbo *scidit, laceravit*. Hebraei in luctu incedebant discalceati et aperto capite; mentum veste exteriori velabant, capillos et barbam sibi evelebant vel abscedebant, aut in ordinem redigere neglebant. Interdictum autem erat, Deut. 14, 1, 2, supercilii detondere. Intermittebant denique unctio-nem capitis, balnea et colloquia cum hominibus, et pulveres aut cineres in caput, vel versus caelum spargebant, vel cineribus incubabant, Job 1, 20; 2, 12. Levit. 10, 6, 15, 43; 21, 10. 2 Sam. 1, 2, 4; 14, 2; 15, 19; 15, 30; 19, 4. Isa. 5, 17; 15, 2; 5, 20; 12; 47, 4. Jer. 6, 26, etc. Manus complodebant, vel eas versus caelum jactabant, pectus vel funus percussabant, pede suppedebant, 2 Sam. 15, 19. Jer. 5, 19; 51, 19. Ezech. 6, 11; 21, 12. Esth. 4, 1, 5. Faciem ungulibus laniabant, etsi in Lev. 19, 28, Deut. 14, 1, 2, interdictum fuit, Jer. 16, 4, 6; 41, 5. Jejunabant, vino abstinebant, aut epulas evitabant, 2 Sam. 1, 11, 12; 5, 36, 37; 12, 16. Jer. 25, 34. Ad mortuos insigniores carmina lugubria seu lessus componebantur, 2 Sam. 5, 35; 11, 48. 2 Paral. 34, 25. — Post humationem propinqui, ut lugentes exhilararent, convivium instituebant, quod dicitur *panis dolorum et calix consolationis*, 2 Sam. 5, 35. Jer. 16, 4, 7. Os. 9, 4. Ezech. 24, 16, 17. Etate Christi verò, teste Josepho, ipse lugens convivium instituebat. — Mortuos legebant propinqui per octiduum, reges verò et alios insigniores totus populus luctu 50 plerumque dierum prosequiebatur, Gen. 50, 4. 1 Sam. 25, 1. 4 Mach. 15, 26.

Luctus Graecorum, de quo Paulus 4 Thess. 4, 15, loquitur, ut plurimum cum luctu Orientalium conveniebat; erat tamen paulò vehementior, cuius stultitia ridetur à Luciano *de luctu*; nam inter cetera defuncto exprobrabant, quòd cum illis non manserit, et diis quoque imprecabantur, et alia his similia.

§ 207. *Aliae causae luctus*. — Signa luctus non modò de mortuis edebantur, sed etiam de ingruentibus quibuscumque calamitatibus, ut de sterilitate, fame, incursione hostium, cladibus et depopulationibus, in quas prophete carmina lugubria in antecessum edebant. Ezech. 26, 1, 18; 27, 1, 56; 27, 50, seqq. 32, 2, 52. Amos 5, 1, seqq. Ita David fugitivus à rebellibus filio, nudipes, עָרֵב, et velato capite incedebat, quod exemplum omnes sequaces imitantur, 2 Sam. 15, 50, conf. 1 Sam. 4, 12. Isa. 7, 6. 1 Reg. 21, 27. 2 Reg. 19, 1. Isa. 15, 2; 16, 2, 5; 22, 12; 61, 5. Joel 1, 12,

15. Mich. 2, 5, 5; 7, 16. Amos 5, 1, 2. Nahum 2, 7, etc. Inprimis laceratio vestis, audita blasphemà, consuea erat, quà occasione ipse quoque summus sacerdos vestem lacerabat, 4 Mach. 11, 71, Matth. 26, 25; nam lex, Lev. 10, 6, ipsi dantat de mortuo si quis luctus interdixit, quibus contaminatus fuisset. Dies quoque jejunii erant dies luctus, ut alias jejunium luctui iungebatur, 1 Reg. 21, 17. Jon. 3, 5, 7. 4 Mach. 5, 47. Quaecumque autem esset luctus causa, nunquam omnia illa signa, sed jam haec, jam illa edebantur.

Pars ij.

DE ANTIQUITATIBUS POLITICIS.

CAPUT PRIMUM.

DE REPUBLICA HEBRAEORUM.

§ 208. *Imperium patriarchale*. — Quàm posteri Jacobi in Aegypto augetur, conservantur imperium patriarchale, quale nomadibus esse solet. Quilibet pater familiis potestatem paternam exercebat in suis domesticis, quilibet tribus parebat principi suo, qui primitus quidem erat primogenitus auctoris tribus; progressu verò temporis electus fuisset videtur. Aucto populo, plures patres familiis quoniamque cognatis insigniorem, primatem elegerunt, vel tacito consensu suspexerunt, ejusque moribus prestant. Hujusmodi familiarum societates dicebantur *בית אב* וְהָיָה לְבֵית אֲבִיהֶם, etiam *בְּיָמֵינוּ*, Num. 5, 24; 50, 55, *אֵלֶּי מָלֵךְ מִלְּךָ*, 1 Sam. 10, 19; 25, 25. Jud. 6, 15, etsi numerus fuit varius, Num. 26, 5, 30. Praefecti harum familiarum dicebantur *בְּתֵי אֲבוֹתָי רִאשֵׁי אֲבוֹתָי*, etiam *רִאשֵׁי אֲבוֹתָי שְׂרָאֵל*, Num. 1, 16; 10, 4, et *בְּתֵי אֲבוֹתָי* principibus tribuum. Omnes hi primores populi veniunt communi nomine *senes, seu senatores, et capita tribuum*, atque regimine paterno juxta dictamen rationis, et juxta jus consuetudine introductum, gubernabant tribus et familias, bonum commune curantes; cetera enim patres familiis sibi vindicabant. Quàm verò principes tribuum primùm quidem genealogias quoque scriberent, et paulò post notarios sibi adsciscerent; hi progressu temporis tantam auctoritatem nacti sunt, ut et ipsi, sub nomine *שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל*, in partem regiminis venirent, Exod. 5, 14, 15, 19. Ab his magistratibus Hebraei in Aegypto regerantur, nec reges Aegypti hunc ordinem immutarunt, Exod. 5, 16; 5, 1, 14; 15, 19.

§ 209. *Lex fundamentalis republicae hebraeae*. — Quàm posteri Abrahami, Isaac et Jacobi, ad veram religionem conservandam destinati essent, Gen. 18; 16, 20, conf. Gen. 17, 9, 14; et 12, 5; 28, 18; 26, 14, jam nunc numerosiores, inter gentes idololatricas delitas degenerare non potuerunt, quin et ipsi cunctae hae in inciderent, sed singulari regione concludendi erant, quam, ut tanta copia hominum alimenta reperiret, non more nomadum pervagarentur, sed cohererent, et ita ope aliarum gentium non indigerent. Hebraei quoque plures in Aegypto ad idololatram induci, pluribus miraculis ad agnitionem veri Dei reducendi,

et omnes ad suscipienda ea que porrò ad custodiam religionis disposerent, perveniendi erant (1). Atque ad id collineant omnia, quae à lege Mosàica precepta sunt. Lex itaque fundamentalis lata fuit, ut solus verus Deus creator et gubernator universi, coleretur, atque, ut id eò certius obtineretur, Deus se per Moysen Hebraeis regem obtulit, et ab universo populo acceptatus est; hinc etiam Chanaan, ab Hebraeis occupanda, declarata fuit regio regis Dei, cuius Hebraei non essent nisi coloni hereditarii. — Deus, electus rex, ex nubibus in monte Sinai, sub perpetuis tonitribus et fulguribus, promulgavit fundamentales religiosas civitatis leges, Exod. 20, que dein, territis Hebraeis, amplius expositae, et simul premia obedientiae, et poenae transgressionis annuntiatæ sunt; Hebraei autem obedientiam solemnè iurejurando promiserunt, Exod. 21, 24, conf. Deut. 27, 50. Ut id perpetuò, quasi coram oculis Hebraeorum versaretur, omnia ad Deum regem relata sunt, ut sacrum tentorium simul esset templum Dei et palatium regis; mensa cum panibus et vino, esset simul mensa regia (conf. Menochii de Republ. Hebr. L. 2, c. 9, quest. 1); sacerdotes et Levite essent ministri regii, qui non modò cultum divinum curare, sed etiam munera civilia obire tenerentur, et primam decimam, quam Hebraei coloni Deo regi pendebant, salarium recipere; atque sic de ceteris, ut etiam minutiora aliquid ad hunc finem conferrent. — Quàm itaque Deus simul esset rex Hebraeorum et Paestine, idololatricam cuiuscumque incola, etiam peregrini in hae regione, erant, præter summam impietatem, defecto à legitimo rege, et crimen perditionis, et ultimo supplicio plectebatur. Quicumque ad idololatram invitabat, erat eidem poenae obnoxius. Imò etiam incantatio, necromantia, et reliquæ artes idololatricæ seditiosis criminibus accensitæ, et eidem supplicio subjectæ fuerunt. In his tantis, quantis aliis in crimine perditionis, rigor jubetur, ut etiam frater, filius, filia, uxor, vel intimus amicus ad idololatram incitans, ad iudicem deferendus esset, Deut. 14, 7, 12.

§ 210. *Hebraeorum ratio ad alias gentes*. — Ne Hebraei, undique gentibus idololatricis circumdati, ad defectiorem à Deo et rege suo, seducerentur, necessarium erat ut à familiaritate horum populorum abstraherentur. Eò respiciunt leges de singularibus ritibus, qui aliis gentibus non erant usitati; nam Hebraei his semper imbuti, gentibus commiseri vix poterant, quia

(1) Neque aliò spectare propitè videtur, motuque antea contigerit, gestaque sunt à primâ etate ad eas usque tempora, quibus ab Aegyptiaca servitute Abrahami progenies, (Hebraei) crepta est, quam ut legi Mosàicæ sensum veluti aperiretur aditus, et commodior aliquando via paulatim sternere. Nam cum illud propositum habereat Deus, ut, aberrante à pristina vite innocentia, ac Patrum exemplis universa generi humano, ipsanque jam obliò natura vocem, in tantâ ac tam communi hae populum sibi vere religionis custodem scerneret, hujusmodi mores restitueret ad veterem integritatem, paranda cortè lex erat ad eam rem consentanea, suoque tempore promulganda.

difficillimum erat eis quibus à juvenitate assueti erant, deserere et damnare. Ne autem hæc separatio in odium aliarum gentium degeneraret, lux sedulo inculcat ad proximum, id est, omnem hominem, quocumque agendum habent, et peregrinos quoque ament, Exod. 22, 20; 23, 9; Lev. 19, 34; Deut. 10, 18, 19; 24, 17; 27, 19; quo sine doctæ, benedicta, que Deus ipsis præ aliis gentibus contulit, esse immerita, Deut. 7, 6, 8; 9, 4, 24. Quamquam autem Hebraei singulis, per diversos ritus, ab inenarrabili arctiori cui idololatricæ amicitia arcebantur, civitas tamen Hebraeorum poterat cum civitatibus gentium fœdera pangere; excepti solummodò erant: 1° Chanaanæ et Philistæi, qui nec ad fœdus admittendi, neque in servitutem recipiendi, sed inter necio hœlo defendi, aut regione pellendi erant, non modò, quia regionem à Deo Patriarchis promissam tenebant, sed etiam qui subleste fidei fuissent socii vel servi, et præterea idololatricæ addicti, Hebraeos in eam, hoc ipso, in crimine perditionis, induxissent, Exod. 25, 32; 53; 54, 12, 16. Deut. 7, 1, 4, 11; 20, 14, 18. Excepti tamen erant Phœnicæ, littora septentrionalia tenentes, qui, suis limitibus clausi, de terrâ Patriarchis promissâ nihil occupant. Hanc hostilitatem compoiti potuisse, legimus Jos. 11, 19, si nempe Chanaanæ solum vertere voluissent, quod permitti prætererunt, confugientes ad Phœnicæ, à quibus in Africam deportati sunt, Procopius de Vandal. II, 10, p. 258. — 2° Amalecites, seu Chanaan in Arabia Petrea, æque interfectione delendi, quia in itinere per Arabiam infirmos et defessos Hebraeorum adorti sunt, et aliunde prædones, Palestine ad meridiem contemni, Hebraeis perpetuò molesti fuissent, qui illâ ratione coerceri potuissent, Exod. 2, 17; 8, 14; Deut. 25, 17; conf. Jud. 6, 5, 5, 1 Sam. 15, 4, seqq. 27, 8, 9, 50. — 3° Moabites et Ammonite bello quidem non accessendi, sed à fœderibus, et à jure civitatis hebraice in perpetuum exclusi erant, Deut. 2, 9, 19; 25, 7, quia Hebraeis, quibus transitum in limitibus suis concesserunt, annonam, etiam soluto pretio, donegerant, Deut. 2, 29; 25, 5; dein, quibusdam tribubus Madianitarum juncti, prophetam Balaam (Balaam), ut Hebraeis malediceret, vocerant, et demùm Hebraeos ad idololatram pellexerunt, Deut. 22, 2, 25; 25, 5, 8, conf. Deut. 2, 9, 19, 37. Hebraei quoque illis bellum non intulerunt, donec ab ipsis accessu fuissent, Jud. 5, 12, 50. 1 Sam. 14, 47. 2 Sam. 8, 2; seqq. 12, 26, seqq. Madianitas, qui cum Moabitis conspirant, mox bello ultorè compescerunt, Num. 25, 16, 17; 51, 1, 24. — Amorritæ, qui olim regionem, trans Jordanem, Moabitis et Ammonitis armis eriperant, bellum decretum non fuit, neque enim quiddam de regione promissâ tenebant; ast reges eorum, Sichon et Og, Hebraeis non modò transitum innoxium dederunt, sed etiam cum exercitu occurrerunt, atque vici, ex regione pulsati sunt, que Hebraeis in prædam cecit, Num. 21, 21, 55; 52, 6. Dent. 1, 4; 2, 24, 37; 5, 1, 16; 4, 46, 49, conf. Jud. 11, 15, 25. — Cum omnibus aliis populis fœdera permisisset; imò David cum regibus Tyri et Hamath, atque Salomo cum regibus Tyri,

tempora cingeret, et in occipite connecteretur. Ortum est ex illo fane, quo antiquissimo aeo capilli, et demum mitrae capiti alligabantur. Color videtur fuisse diversus; regibus Persiae, teste Cartio VI, 41, diadema erat purpureum albo distinctum. Ps. 89, 40. 2 Sam. 1, 10. 2 Reg. 11, 12. 2 Paral. 25, 11. — Corona quoque usitate erat, 2 Sam. 12, 50. 1 Paral. 10, 2. Zach. 6, 11, 14. Ps. 21, 4. Nomen autem hoc nonnunquam diadema designare videtur, et etiam ornatum capitis mulierum significat. An corona regie antiquiores ejusdem formae fuerint, non constat.

§ 219. *Thronus.* — Thronus erat sella, crepidine à tergo, et cubitalibus instructa, tante altitudinis, ut pedibus scabellum opus esset, Curtius V, 7. Gen. 41, 40. Ps. 119, 1. Hæc ratione quoque thronus Salomonis, deauratus et ebore exornatus, 1 Reg. 10, 18, 20. 2 Paral. 9, 17, conformatus fuit, nisi quod crepido esset in aliquam rotunditatem flexa, et penes utrumque cubitalis leonis effigies, symbolum regis, posita esset; locatus erat in pavimento sex gradibus elevato, in quorum quolibet ex utraque parte leonis consistebat effigies. — Ante monarchiam summus quoque sacerdos sella altiori insedissee videtur, 1 Sam. 4, 9; 4, 18. — Ceterum thronus, et ipsa quoque sessio in throno tropæo pro gubernatione et regimine venit, 2 Sam. 5, 10. Ps. 9, 7; 61, 8; 89, 45; 102, 15; Isa. 47, 1, etc. Thronus regum Hebræorum etiam thronus Jehovæ appellatur, quia reges Hebræi vicarii erant Dei regis, 1 Paral. 9, 8; aliàs tribuunt Deo, non modo ut regi Hebræorum, sed ut rectori quoque universorum thronus, Job 25, 5, Exod. 17, 16, Isa. 6, 2, 1 Reg. 22, 19, qui junctus יְהוָה יְשֻׁבָה, Cherubim sistitur, Ezech., 1, 5, seqq. 2 Reg. 19, 15. 1 Paral. 15, 6. Ps. 18, 11. Figure Cherubim operculo arce fœderis impositæ, thronum Dei representabant, ut arca, scabellum throni erat, Ps. 99, 5; 152, 7. 1 Paral. 28, 2. Hæc imagines amplificaverunt, eam celum dicitur thronus Dei, et terra scabellum pedum ejus, Isa. 66, 1. Math. 5, 54.

§ 220. *Sceptrum.* — Sceptrum regis Sathis erat jaculum, 1 Sam. 18, 10; 22, 6. prout et Justinus L. 43, C. 5, de antiquiori aeo refert, reges loco sceptri hastam gestasse. Aliàs verò, ut vel, ex liade patet, sceptrum erat baculus ligneus (Ezech. 19, 11), longitudine viri vix brevior, et in superiori extremitate globo ornatus, prout in rudibus Persopolitanis cernitur. Hæc sceptrum deauratum, vel, ut Homerus canit, annalis et clavis aureis condecoratum, ortum est ex baculo pastorali, vel ex baculis, qui ab aliis quoque potentioribus ad pompam gestabantur; Gen. 38, 18. Num. 17, 17. Ps. 25, 4. Sceptrum tropæo prout dignitate regis et pro regimine, atque sceptrum rectorum pro justâ gubernatione venit, Gen. 49, 10. Num. 24, 17. Amos 1, 5, 8. Jer. 48, 17. Ps. 45, 7.

§ 221. *Mensa regia.* — Mensa regia in Asiâ luxu exornata. Permittit ministris ex coquina regis alitur; hinc venit illa alimentorum multitudo, quæ 1 Reg. 4, 22, 25, quotidie consumpta fuisse refertur. Vasa pleræque sunt, et erant etiam olim aurea, 1 Reg.

tempora cingeret, et in occipite connecteretur. Ortum est ex illo fane, quo antiquissimo aeo capilli, et demum mitrae capiti alligabantur. Color videtur fuisse diversus; regibus Persiae, teste Cartio VI, 41, diadema erat purpureum albo distinctum. Ps. 89, 40. 2 Sam. 1, 10. 2 Reg. 11, 12. 2 Paral. 25, 11. — Corona quoque usitate erat, 2 Sam. 12, 50. 1 Paral. 10, 2. Zach. 6, 11, 14. Ps. 21, 4. Nomen autem hoc nonnunquam diadema designare videtur, et etiam ornatum capitis mulierum significat. An corona regie antiquiores ejusdem formae fuerint, non constat.

§ 219. *Thronus.* — Thronus erat sella, crepidine à tergo, et cubitalibus instructa, tante altitudinis, ut pedibus scabellum opus esset, Curtius V, 7. Gen. 41, 40. Ps. 119, 1. Hæc ratione quoque thronus Salomonis, deauratus et ebore exornatus, 1 Reg. 10, 18, 20. 2 Paral. 9, 17, conformatus fuit, nisi quod crepido esset in aliquam rotunditatem flexa, et penes utrumque cubitalis leonis effigies, symbolum regis, posita esset; locatus erat in pavimento sex gradibus elevato, in quorum quolibet ex utraque parte leonis consistebat effigies. — Ante monarchiam summus quoque sacerdos sella altiori insedissee videtur, 1 Sam. 4, 9; 4, 18. — Ceterum thronus, et ipsa quoque sessio in throno tropæo pro gubernatione et regimine venit, 2 Sam. 5, 10. Ps. 9, 7; 61, 8; 89, 45; 102, 15; Isa. 47, 1, etc. Thronus regum Hebræorum etiam thronus Jehovæ appellatur, quia reges Hebræi vicarii erant Dei regis, 1 Paral. 9, 8; aliàs tribuunt Deo, non modo ut regi Hebræorum, sed ut rectori quoque universorum thronus, Job 25, 5, Exod. 17, 16, Isa. 6, 2, 1 Reg. 22, 19, qui junctus יְהוָה יְשֻׁבָה, Cherubim sistitur, Ezech., 1, 5, seqq. 2 Reg. 19, 15. 1 Paral. 15, 6. Ps. 18, 11. Figure Cherubim operculo arce fœderis impositæ, thronum Dei representabant, ut arca, scabellum throni erat, Ps. 99, 5; 152, 7. 1 Paral. 28, 2. Hæc imagines amplificaverunt, eam celum dicitur thronus Dei, et terra scabellum pedum ejus, Isa. 66, 1. Math. 5, 54.

§ 220. *Sceptrum.* — Sceptrum regis Sathis erat jaculum, 1 Sam. 18, 10; 22, 6. prout et Justinus L. 43, C. 5, de antiquiori aeo refert, reges loco sceptri hastam gestasse. Aliàs verò, ut vel, ex liade patet, sceptrum erat baculus ligneus (Ezech. 19, 11), longitudine viri vix brevior, et in superiori extremitate globo ornatus, prout in rudibus Persopolitanis cernitur. Hæc sceptrum deauratum, vel, ut Homerus canit, annalis et clavis aureis condecoratum, ortum est ex baculo pastorali, vel ex baculis, qui ab aliis quoque potentioribus ad pompam gestabantur; Gen. 38, 18. Num. 17, 17. Ps. 25, 4. Sceptrum tropæo prout dignitate regis et pro regimine, atque sceptrum rectorum pro justâ gubernatione venit, Gen. 49, 10. Num. 24, 17. Amos 1, 5, 8. Jer. 48, 17. Ps. 45, 7.

§ 221. *Mensa regia.* — Mensa regia in Asiâ luxu exornata. Permittit ministris ex coquina regis alitur; hinc venit illa alimentorum multitudo, quæ 1 Reg. 4, 22, 25, quotidie consumpta fuisse refertur. Vasa pleræque sunt, et erant etiam olim aurea, 1 Reg.

tempora cingeret, et in occipite connecteretur. Ortum est ex illo fane, quo antiquissimo aeo capilli, et demum mitrae capiti alligabantur. Color videtur fuisse diversus; regibus Persiae, teste Cartio VI, 41, diadema erat purpureum albo distinctum. Ps. 89, 40. 2 Sam. 1, 10. 2 Reg. 11, 12. 2 Paral. 25, 11. — Corona quoque usitate erat, 2 Sam. 12, 50. 1 Paral. 10, 2. Zach. 6, 11, 14. Ps. 21, 4. Nomen autem hoc nonnunquam diadema designare videtur, et etiam ornatum capitis mulierum significat. An corona regie antiquiores ejusdem formae fuerint, non constat.

§ 219. *Thronus.* — Thronus erat sella, crepidine à tergo, et cubitalibus instructa, tante altitudinis, ut pedibus scabellum opus esset, Curtius V, 7. Gen. 41, 40. Ps. 119, 1. Hæc ratione quoque thronus Salomonis, deauratus et ebore exornatus, 1 Reg. 10, 18, 20. 2 Paral. 9, 17, conformatus fuit, nisi quod crepido esset in aliquam rotunditatem flexa, et penes utrumque cubitalis leonis effigies, symbolum regis, posita esset; locatus erat in pavimento sex gradibus elevato, in quorum quolibet ex utraque parte leonis consistebat effigies. — Ante monarchiam summus quoque sacerdos sella altiori insedissee videtur, 1 Sam. 4, 9; 4, 18. — Ceterum thronus, et ipsa quoque sessio in throno tropæo pro gubernatione et regimine venit, 2 Sam. 5, 10. Ps. 9, 7; 61, 8; 89, 45; 102, 15; Isa. 47, 1, etc. Thronus regum Hebræorum etiam thronus Jehovæ appellatur, quia reges Hebræi vicarii erant Dei regis, 1 Paral. 9, 8; aliàs tribuunt Deo, non modo ut regi Hebræorum, sed ut rectori quoque universorum thronus, Job 25, 5, Exod. 17, 16, Isa. 6, 2, 1 Reg. 22, 19, qui junctus יְהוָה יְשֻׁבָה, Cherubim sistitur, Ezech., 1, 5, seqq. 2 Reg. 19, 15. 1 Paral. 15, 6. Ps. 18, 11. Figure Cherubim operculo arce fœderis impositæ, thronum Dei representabant, ut arca, scabellum throni erat, Ps. 99, 5; 152, 7. 1 Paral. 28, 2. Hæc imagines amplificaverunt, eam celum dicitur thronus Dei, et terra scabellum pedum ejus, Isa. 66, 1. Math. 5, 54.

§ 220. *Sceptrum.* — Sceptrum regis Sathis erat jaculum, 1 Sam. 18, 10; 22, 6. prout et Justinus L. 43, C. 5, de antiquiori aeo refert, reges loco sceptri hastam gestasse. Aliàs verò, ut vel, ex liade patet, sceptrum erat baculus ligneus (Ezech. 19, 11), longitudine viri vix brevior, et in superiori extremitate globo ornatus, prout in rudibus Persopolitanis cernitur. Hæc sceptrum deauratum, vel, ut Homerus canit, annalis et clavis aureis condecoratum, ortum est ex baculo pastorali, vel ex baculis, qui ab aliis quoque potentioribus ad pompam gestabantur; Gen. 38, 18. Num. 17, 17. Ps. 25, 4. Sceptrum tropæo prout dignitate regis et pro regimine, atque sceptrum rectorum pro justâ gubernatione venit, Gen. 49, 10. Num. 24, 17. Amos 1, 5, 8. Jer. 48, 17. Ps. 45, 7.

§ 221. *Mensa regia.* — Mensa regia in Asiâ luxu exornata. Permittit ministris ex coquina regis alitur; hinc venit illa alimentorum multitudo, quæ 1 Reg. 4, 22, 25, quotidie consumpta fuisse refertur. Vasa pleræque sunt, et erant etiam olim aurea, 1 Reg.

tempora cingeret, et in occipite connecteretur. Ortum est ex illo fane, quo antiquissimo aeo capilli, et demum mitrae capiti alligabantur. Color videtur fuisse diversus; regibus Persiae, teste Cartio VI, 41, diadema erat purpureum albo distinctum. Ps. 89, 40. 2 Sam. 1, 10. 2 Reg. 11, 12. 2 Paral. 25, 11. — Corona quoque usitate erat, 2 Sam. 12, 50. 1 Paral. 10, 2. Zach. 6, 11, 14. Ps. 21, 4. Nomen autem hoc nonnunquam diadema designare videtur, et etiam ornatum capitis mulierum significat. An corona regie antiquiores ejusdem formae fuerint, non constat.

§ 219. *Thronus.* — Thronus erat sella, crepidine à tergo, et cubitalibus instructa, tante altitudinis, ut pedibus scabellum opus esset, Curtius V, 7. Gen. 41, 40. Ps. 119, 1. Hæc ratione quoque thronus Salomonis, deauratus et ebore exornatus, 1 Reg. 10, 18, 20. 2 Paral. 9, 17, conformatus fuit, nisi quod crepido esset in aliquam rotunditatem flexa, et penes utrumque cubitalis leonis effigies, symbolum regis, posita esset; locatus erat in pavimento sex gradibus elevato, in quorum quolibet ex utraque parte leonis consistebat effigies. — Ante monarchiam summus quoque sacerdos sella altiori insedissee videtur, 1 Sam. 4, 9; 4, 18. — Ceterum thronus, et ipsa quoque sessio in throno tropæo pro gubernatione et regimine venit, 2 Sam. 5, 10. Ps. 9, 7; 61, 8; 89, 45; 102, 15; Isa. 47, 1, etc. Thronus regum Hebræorum etiam thronus Jehovæ appellatur, quia reges Hebræi vicarii erant Dei regis, 1 Paral. 9, 8; aliàs tribuunt Deo, non modo ut regi Hebræorum, sed ut rectori quoque universorum thronus, Job 25, 5, Exod. 17, 16, Isa. 6, 2, 1 Reg. 22, 19, qui junctus יְהוָה יְשֻׁבָה, Cherubim sistitur, Ezech., 1, 5, seqq. 2 Reg. 19, 15. 1 Paral. 15, 6. Ps. 18, 11. Figure Cherubim operculo arce fœderis impositæ, thronum Dei representabant, ut arca, scabellum throni erat, Ps. 99, 5; 152, 7. 1 Paral. 28, 2. Hæc imagines amplificaverunt, eam celum dicitur thronus Dei, et terra scabellum pedum ejus, Isa. 66, 1. Math. 5, 54.

§ 220. *Sceptrum.* — Sceptrum regis Sathis erat jaculum, 1 Sam. 18, 10; 22, 6. prout et Justinus L. 43, C. 5, de antiquiori aeo refert, reges loco sceptri hastam gestasse. Aliàs verò, ut vel, ex liade patet, sceptrum erat baculus ligneus (Ezech. 19, 11), longitudine viri vix brevior, et in superiori extremitate globo ornatus, prout in rudibus Persopolitanis cernitur. Hæc sceptrum deauratum, vel, ut Homerus canit, annalis et clavis aureis condecoratum, ortum est ex baculo pastorali, vel ex baculis, qui ab aliis quoque potentioribus ad pompam gestabantur; Gen. 38, 18. Num. 17, 17. Ps. 25, 4. Sceptrum tropæo prout dignitate regis et pro regimine, atque sceptrum rectorum pro justâ gubernatione venit, Gen. 49, 10. Num. 24, 17. Amos 1, 5, 8. Jer. 48, 17. Ps. 45, 7.

§ 221. *Mensa regia.* — Mensa regia in Asiâ luxu exornata. Permittit ministris ex coquina regis alitur; hinc venit illa alimentorum multitudo, quæ 1 Reg. 4, 22, 25, quotidie consumpta fuisse refertur. Vasa pleræque sunt, et erant etiam olim aurea, 1 Reg.

tempora cingeret, et in occipite connecteretur. Ortum est ex illo fane, quo antiquissimo aeo capilli, et demum mitrae capiti alligabantur. Color videtur fuisse diversus; regibus Persiae, teste Cartio VI, 41, diadema erat purpureum albo distinctum. Ps. 89, 40. 2 Sam. 1, 10. 2 Reg. 11, 12. 2 Paral. 25, 11. — Corona quoque usitate erat, 2 Sam. 12, 50. 1 Paral. 10, 2. Zach. 6, 11, 14. Ps. 21, 4. Nomen autem hoc nonnunquam diadema designare videtur, et etiam ornatum capitis mulierum significat. An corona regie antiquiores ejusdem formae fuerint, non constat.

§ 219. *Thronus.* — Thronus erat sella, crepidine à tergo, et cubitalibus instructa, tante altitudinis, ut pedibus scabellum opus esset, Curtius V, 7. Gen. 41, 40. Ps. 119, 1. Hæc ratione quoque thronus Salomonis, deauratus et ebore exornatus, 1 Reg. 10, 18, 20. 2 Paral. 9, 17, conformatus fuit, nisi quod crepido esset in aliquam rotunditatem flexa, et penes utrumque cubitalis leonis effigies, symbolum regis, posita esset; locatus erat in pavimento sex gradibus elevato, in quorum quolibet ex utraque parte leonis consistebat effigies. — Ante monarchiam summus quoque sacerdos sella altiori insedissee videtur, 1 Sam. 4, 9; 4, 18. — Ceterum thronus, et ipsa quoque sessio in throno tropæo pro gubernatione et regimine venit, 2 Sam. 5, 10. Ps. 9, 7; 61, 8; 89, 45; 102, 15; Isa. 47, 1, etc. Thronus regum Hebræorum etiam thronus Jehovæ appellatur, quia reges Hebræi vicarii erant Dei regis, 1 Paral. 9, 8; aliàs tribuunt Deo, non modo ut regi Hebræorum, sed ut rectori quoque universorum thronus, Job 25, 5, Exod. 17, 16, Isa. 6, 2, 1 Reg. 22, 19, qui junctus יְהוָה יְשֻׁבָה, Cherubim sistitur, Ezech., 1, 5, seqq. 2 Reg. 19, 15. 1 Paral. 15, 6. Ps. 18, 11. Figure Cherubim operculo arce fœderis impositæ, thronum Dei representabant, ut arca, scabellum throni erat, Ps. 99, 5; 152, 7. 1 Paral. 28, 2. Hæc imagines amplificaverunt, eam celum dicitur thronus Dei, et terra scabellum pedum ejus, Isa. 66, 1. Math. 5, 54.

§ 220. *Sceptrum.* — Sceptrum regis Sathis erat jaculum, 1 Sam. 18, 10; 22, 6. prout et Justinus L. 43, C. 5, de antiquiori aeo refert, reges loco sceptri hastam gestasse. Aliàs verò, ut vel, ex liade patet, sceptrum erat baculus ligneus (Ezech. 19, 11), longitudine viri vix brevior, et in superiori extremitate globo ornatus, prout in rudibus Persopolitanis cernitur. Hæc sceptrum deauratum, vel, ut Homerus canit, annalis et clavis aureis condecoratum, ortum est ex baculo pastorali, vel ex baculis, qui ab aliis quoque potentioribus ad pompam gestabantur; Gen. 38, 18. Num. 17, 17. Ps. 25, 4. Sceptrum tropæo prout dignitate regis et pro regimine, atque sceptrum rectorum pro justâ gubernatione venit, Gen. 49, 10. Num. 24, 17. Amos 1, 5, 8. Jer. 48, 17. Ps. 45, 7.

§ 221. *Mensa regia.* — Mensa regia in Asiâ luxu exornata. Permittit ministris ex coquina regis alitur; hinc venit illa alimentorum multitudo, quæ 1 Reg. 4, 22, 25, quotidie consumpta fuisse refertur. Vasa pleræque sunt, et erant etiam olim aurea, 1 Reg.

tempora cingeret, et in occipite connecteretur. Ortum est ex illo fane, quo antiquissimo aeo capilli, et demum mitrae capiti alligabantur. Color videtur fuisse diversus; regibus Persiae, teste Cartio VI, 41, diadema erat purpureum albo distinctum. Ps. 89, 40. 2 Sam. 1, 10. 2 Reg. 11, 12. 2 Paral. 25, 11. — Corona quoque usitate erat, 2 Sam. 12, 50. 1 Paral. 10, 2. Zach. 6, 11, 14. Ps. 21, 4. Nomen autem hoc nonnunquam diadema designare videtur, et etiam ornatum capitis mulierum significat. An corona regie antiquiores ejusdem formae fuerint, non constat.

§ 219. *Thronus.* — Thronus erat sella, crepidine à tergo, et cubitalibus instructa, tante altitudinis, ut pedibus scabellum opus esset, Curtius V, 7. Gen. 41, 40. Ps. 119, 1. Hæc ratione quoque thronus Salomonis, deauratus et ebore exornatus, 1 Reg. 10, 18, 20. 2 Paral. 9, 17, conformatus fuit, nisi quod crepido esset in aliquam rotunditatem flexa, et penes utrumque cubitalis leonis effigies, symbolum regis, posita esset; locatus erat in pavimento sex gradibus elevato, in quorum quolibet ex utraque parte leonis consistebat effigies. — Ante monarchiam summus quoque sacerdos sella altiori insedissee videtur, 1 Sam. 4, 9; 4, 18. — Ceterum thronus, et ipsa quoque sessio in throno tropæo pro gubernatione et regimine venit, 2 Sam. 5, 10. Ps. 9, 7; 61, 8; 89, 45; 102, 15; Isa. 47, 1, etc. Thronus regum Hebræorum etiam thronus Jehovæ appellatur, quia reges Hebræi vicarii erant Dei regis, 1 Paral. 9, 8; aliàs tribuunt Deo, non modo ut regi Hebræorum, sed ut rectori quoque universorum thronus, Job 25, 5, Exod. 17, 16, Isa. 6, 2, 1 Reg. 22, 19, qui junctus יְהוָה יְשֻׁבָה, Cherubim sistitur, Ezech., 1, 5, seqq. 2 Reg. 19, 15. 1 Paral. 15, 6. Ps. 18, 11. Figure Cherubim operculo arce fœderis impositæ, thronum Dei representabant, ut arca, scabellum throni erat, Ps. 99, 5; 152, 7. 1 Paral. 28, 2. Hæc imagines amplificaverunt, eam celum dicitur thronus Dei, et terra scabellum pedum ejus, Isa. 66, 1. Math. 5, 54.

§ 220. *Sceptrum.* — Sceptrum regis Sathis erat jaculum, 1 Sam. 18, 10; 22, 6. prout et Justinus L. 43, C. 5, de antiquiori aeo refert, reges loco sceptri hastam gestasse. Aliàs verò, ut vel, ex liade patet, sceptrum erat baculus ligneus (Ezech. 19, 11), longitudine viri vix brevior, et in superiori extremitate globo ornatus, prout in rudibus Persopolitanis cernitur. Hæc sceptrum deauratum, vel, ut Homerus canit, annalis et clavis aureis condecoratum, ortum est ex baculo pastorali, vel ex baculis, qui ab aliis quoque potentioribus ad pompam gestabantur; Gen. 38, 18. Num. 17, 17. Ps. 25, 4. Sceptrum tropæo prout dignitate regis et pro regimine, atque sceptrum rectorum pro justâ gubernatione venit, Gen. 49, 10. Num. 24, 17. Amos 1, 5, 8. Jer. 48, 17. Ps. 45, 7.

§ 221. *Mensa regia.* — Mensa regia in Asiâ luxu exornata. Permittit ministris ex coquina regis alitur; hinc venit illa alimentorum multitudo, quæ 1 Reg. 4, 22, 25, quotidie consumpta fuisse refertur. Vasa pleræque sunt, et erant etiam olim aurea, 1 Reg.

10, 21, presertim in conviviiis, quæ frequentia sunt. In his adsunt musici, et saltatrices, quæ 2 Sam. 19, 35, non memoratur. De his omnibus, vel pluribus paucioribus pro ratione adjetorum, cogitandum est, ubi legantur convivia regia, Gen. 40, 20. Dan. 5, 1. Math. 22, 1, seqq. Marc. 5, 21. Mulieres nomine Babylone convives regis intererat, et in Persiâ ad eam regina, donec viri vino incalescerent. Curtius V, 5. Herodot. 1, 199. Dan. 5, 2, 5; 25. Esth. 1, 9; 5, 4, 8; 7, 1. Ceterum Hebræi, quorum rex erat Deus, majoribus festis, ex sacrificiis eucharisticis ad tabernaculum vel Jerusalem convivia instituentes, à Deo rege suo de allatis donis quasi convivio excipiebantur; quare sanguis ad pedem altaris effundebatur, et præcipue quampiam partes in altari concremabantur.

§ 222. *Regum ratio agendi.* — Reges in Oriente rarò conspiciuntur, neque facilis est ad eos accessus, qui apud Persas illis, qui vocati non erant, sub panâ capitis interditi erant, Esth. 4, 11, Herodot. III, 48. Antiquiores autem reges, qui multa ipsimet tractant, non adeo semoti vivebant, et ad reges Hebræorum aditus patebat, 2 Sam. 18, 4; 19, 7. 2 Reg. 22, 10. Jer. 58, 7; bene tamen et prosperè verti putabatur, si quasi faciem regis videret, Prov. 29, 26, Isa. 55, 17; unde dictio: *Deum videre*, de magnâ felicitate explicatur. — Prodentem autem reges Asiæ, magno et splendore comitatu stipati sunt. Si filiera in provinciis suscipiunt, præcedit, qui adventum summi hospitis, ut vis, et quæ alia necessaria sunt parentor, annuntiat, et in Persiâ lactus nuntius dicitur, Malach. 5, 1. Isa. 62, 10, 12. Thalmudici Deo quoque tribuunt hujusmodi præcursorem, quem *metatorem* nuncupant, et ex Malach. 5, 1, desumpserunt. Ex Zach. 2, 12, 15; 5, 1, 4, 9, 10. Gen. 16, 10, 14; 22, 16. Exod. 5, 4, 20; 20, 2, 5; 25, 20, 25. Isa. 48, 16; 45, 14, malè collegerunt, hunc metatorem esse supremum et increatum, Deo proximum angelum, qui Patriarchis apparuit, et nomine Dei locutus est, conf. Buxtorffii Lexic. Chald. Thalm. Rabbin. col. 1192. — Sic verò quasi invitî testimonium ferunt Filio Dei, qui iuxta plures Patres jam temporibus Fœderis circa hominum salutem occupatus, hominibus apparuit, omniaque pro preparatione in suum adventum disposuit; conf. J. D. Michaelis not. ad Exod. 5, 2, in ejus versione german. vet. Fœd. — Reges Hebræorum prudentes animis et malis, 2 Sam. 45, 29; 17, 20. 1 Reg. 1, 35, 58, aut curribus vehabantur, ante quos milites pretoriani præcurrebant, 1 Sam. 15, 11, 17. 2 Sam. 25, 1. 1 Reg. 4, 5. 2 Reg. 8, 1, 44; 9, 21; 10, 15.

§ 223. *Palatia et hortii regii.* — Fontana occupabant reges ex magnificis palatiis et templis, quæ edificabantur; ex sepulchris saxo excisis; ex hortis, quos plantabant; ex monumentis urbium, quæ extrucebant; et ex aliis, quibus ornabant urbes et imprimis urbem regiam, cui tanta dignitas tribuebatur, ut diceretur, *in cam ascendere, ex eâ descendere*, etsi, ut Babylon, in planitie sita esset; 1 Reg. 12, 27, 28; 22, 2. Esdr. 7,

6, 7. Act. 8, 5, 15, 4, 27; 15, 2; 18, 22; 24, 1, etc. Imprimis magnificentum erat palatium regium, quod jam antiquissimo aeo, uti hodieum, nomine porta veniebat, 2 Sam. 15, 2 Dan. 2, 49. Esth. 19, 21; 5, 2, 3; 6, 6, 7.

§ 224. *Veneratio et nomina regum.* — Exod. 32, 27, interdictum, magistratum etiam clam maleficere, et quamvis lex, nulla penâ sancita erat, religiosè tamen observabatur, et reges permagnâ veneratione colebantur, 1 Sam. 24, 4, 15; 26, 6, 20. Lassæ verò majestatis rei morte plecebatur, 2 Sam. 29, 22; 24, 5, 8. 1 Reg. 21, 10. Non debebant tamen, qui reges intermerent, imprimis in regno Israel, in quo mores magis corrupti erant. Magistros quidem, non solum in poesi, sed nonnunquam etiam in prosâ, Exod. 4, 16; 7, 1; 21, 6, מְשִׁירֵי compellabantur, quod ex etymologia est venerandus; regibus verò hoc nomen non fuit tributum. Aliàs usitata erat compellatio *dominus, rex, à Jehova inauguratus*, 1 Sam. 12, 5, 5; 24, 7, 11; 26, 9, 11, 16, 25. 2 Sam. 19, 22, 25. 1 Ps. 134, 17. מֶלֶךְ erat nomini מְשִׁירֵי synonymum; quare Isa. 45, 1, Cyrus quoque hoc nomine compellatur. Reges à plerisque gentibus communi quopiam nomine compellabantur; à Romanis dicebantur *Cæsares*, ab Aegyptiis recentioribus *Ptolemæi*, ab Amalecitis Agg. 1 Sam. 15, 19, conf. Num. 21, 7; à Philistæis *Abimelech*, 1 Sam. 21, 20, Ps. 54, 1, Gen. 20, 2; 26, 10; à Syris *Adad*, vel *Hadad*, vel *Ben Hadad*, 1 Reg. 21, 1, 29; à Moerensibus regina, quas habebat, dicebantur *Candace*, Strabo, p. 281. Dio Cass. LIV, p. 525, conf. Act. 8, 29. Hæc autem non perinet nomen *Pharaon*, quod non esse videtur nisi *rex*; nec nomen *Darius*, Zencico Eanterfesah vel *Darjesah* דָּרְיָשׁ, idem ac in Parsi דָּרְיָשׁ, *rex*; ab Herodoto vero VI, 98 exponitur *regens*. In poesi jam pastores, jam mariti civitatis, dicuntur, et è contrario civitas jam uxor regis, jam virgo, jam mater civium, etiam vidua, et orba sisitur; hinc Deus quoque, qui Hebræorum erat rex, maritus civitatis, et civitas Hebræa uxor ejus, ad idola verò deficientis, adultera et meretrix nuncupatur.

§ 225. *Officia regis Hebræorum.* — Reges olim propriè erant belliduces, iudices, et summi sacerdotes, Gen. 14, 18; 19; hinc vox *rex*, sacerdotem et simul supremum magistratum civium significat, Exod. 2, 16; 5, 4, de quo etiam relato Davidis usurpat, 2 Sam. 8, 18, conf. 1 Paral. 18, 19. Rex autem Hebræorum ministerium sacrum, tribui Levi et familiae Aaronis delatum, sibi arrogare non potuit, 2 Reg. 15, 1, seqq. 2 Paral. 26, 16, seqq. Quâ vicarius Dei regis verò, obstrictus erat curare, ut omnia ritè secundum legem perageretur, quod David, Josaphat, Hizkias et Josias egregiè præstiterunt. Iudicis et belliducis manus Hebræi à rege quem petebant, 1 Sam. 8, 5, 12, 12, 1 expectabant, conf. 2 Paral. 26, 21, Isa. 16, 3, quod utrumque vel reges ipsi vel per alios, quos eligebant, præstiterunt. Belliduces jam Gen. 21, 22, erant regibus; hinc quoque David, etsi ipse bellidux, non semper bello intererat. Iudices inferiores jam ex institutione Mosaiçâ aderam, ut rex non haberet, nisi eos

seligere, et ipsi invigilare. 1 Paral. 25, 4; 26, 20, seqq. 2 Paral. 19, 3, 11, atque appellationes ab eorum tribunaliis, susceperunt.

§ 226. Jura regis. — Reges in Asia arbitrarium et illimitatum exercere imperium; olim verò potestas aliquam, ut regum Phœnicum et Philistœorum, restricta erat. Ita quoque, Dent. 17, 14, 20, regibus leges feruntur; et deam proceres mox Sauli, et dein Davidi conditiones imperii scripto posuerunt, quas uterque jurejurando in se et successores suos recepit, 1 Sam. 10, 25, 2 Sam. 5, 3, conf. 1 Reg. 12, 1, 18. Accedit, quòd proceres quoque sub regibus magna auctoritate pollebent, et Propheta, utpote legati Dei regis, devios reges reprehenderent et arguerent. Nilominus plures regii potestate abusi sunt. Ex lege Mosiaca rex erat contraria erant, impediendi, atque illa, que ad custodiendam legis Mosiacæ condecabant, mandandi et exsequendi. Hinc non modò, ut olim iudices, mandata dabant, sed etiam leges ferebant, 2 Paral. 19, 11, Isa. 10, 1, que verò nequam, ut in Persiâ, erant immutabiles, Esth. 1, 19. Dan. 6, 16. A populo, lege Mosiaca statutis, interdum dispensasse, ex 2 Sam. 14, colligi potest: id tamen, qui erant religiosi, rarissime sibi sumebant: quare David, 2 Sam. 21, 1, 14, homicidas vindicibus sanguinis tradidit, et 1 Reg. 2, 4, 9, alios reos, quos punire ipse non poterat, successori commendavit.

§ 227. Promulgatio mandatorum et legum. — Leges Mosiacæ uti mandata Josue, c. 1, 11, 12; 5, 2, seqq., per genealogos populo promulgabantur, mandata verò et leges regum per præcones proclamabantur, Jer. 54, 8, 9, Jon. 3, 5, 7, qui Dan. 2, 4, 5, 29, nomine ברוך veniunt. In provinciâ, urbes et pagos, per cursores mittebantur, 1 Sam. 11, 7. Amos 4, 5, 2 Paral. 56, 22. Esdr. 2, 4. Proclamationes hæ fiebant in portis et fora urbium, Jerosolymæ quoque in templo, ubi copia hominum non deerat; quare et Propheta: sæpè in templo vaticinia sua, ut edicta supremi regis, promulgabant, et avo recentiori eruditi et ipse quoque Jesus atque Apostoli ibidem docebant. Jer. 7, 2, 5; 11, 6; 17, 19, 20; 56, 9, 19. Joan. 10, 5. Luc. 2, 46. Matth. 26, 55. Marc. 12, 55. Act. Ap. 5, 11; 5, 12.

§ 228. Proventus regis. — A populo, qui armis subacti fuerunt, victores exigebant labores dominicales et tributa, que utraque nomine כס comprehenduntur, etsi interdum tributa etiam vocatur dona, Exod. 1, 11. Jos. 16, 10. Isa. 51, 8. A proprio verò populo reges labores non posulabant, et reliqua quoque opera non poterant pro arbitrio exigere, Gen. 47, 19, 27. Herodot. III, 97. In civitate Hebræorum quid regii præstandum esset, singulari pactione definitum fuit, 1 Sam. 10, 25, 2 Sam. 5, 5, que nobis tamen ignota est. Proventus regum Hebræorum itaque nominis ex his, que aliis in Oriente consuevit erant, et ex quibusdam occurrentibus iudiciis colligi possunt: I. Dona spontanea, 1 Sam. 10, 27; 16, 20. II. Greces regum, 1 Sam. 21, 7, 8, 2 Sam. 15, 25. 1 Paral. 26,

10; 52, 28, 29, conf. Gen. 47, 6. III. Agri, vineæ et horti olivarum regii, qui ex regionibus incultis parabantur, vel ex bonis perduellium fisco cedebant, et à mancipiis, fortè etiam à populis subactis colebantur, 1 Reg. 21, 9, 16. Ezech. 46, 16, 18. 1 Paral. 25, 28, 2 Paral. 26, 10, 2 Sam. 16, 4. IV. Hebræos regibus suis quamquam tributa promissis, appareat ex 1 Sam. 17, 25, fortasse decimas, quis alii quoque populi regibus vendebant, 1 Sam. 8, 15. Has curasse videtur præfecti, qui 1 Reg. 4, 6, 9, 1 Paral. 27, 25, memorantur. Salomo aliquid amplius exegisse videtur, quod, post mortem ejus, Hebræi minui volebant, 1 Reg. 12, 18, 2 Paral. 17, 5. Aliquid in pecuniâ quoque paratâ, regi tributum fuisse videtur, quod nomine כתר veniebat, 2 Paral. 17, 5, conf. Ezech. 45, 15, 18. V. A devotis populis non modò pretiosissima præda regi cedebat, ex qua David thesauros suos collegit, sed tributa quoque pendebantur, que etiam dona dicebantur, et partim in paratâ pecuniâ, partim verò in præsentibus rei pecuniariæ, et rusticæ exigebantur, 1 Reg. 5, 1 Ps. 72, 10, Paral. 27, 5. VI. Denique vectigal mercatorum, qui per regionem Hebræorum transibant, 1 Reg. 10, 15. — In Persiâ non, ut Strabo p. 735, ex Polyercto refert, Darius Hystaspis fuit auctor tributorum, sed jam Darius Medus, seu Cyaxares II, tributa exegit, Dan. 6, 2, 5, que deo post pseudo-Smerdem, qui tributa ad tres annos renuntiaverat, per Darium Hystaspidem restaurata, et demum per Xerxem acta sunt. Esth. 10, 1. His accedebant, que ex rebus naturalibus pendebantur, et telonum Esdr. 4, 15, 19, 20.

§ 229. Magistratus regii. — Introductâ monarchiâ, principes tribuum, capita familiarum, genealogi et iudices auctoritatem suam retinebant, atque senatum urbium constituiebant, 1 Reg. 12, 1, 24; 1 Paral. 25, 4; 26, 20, seqq. 23, 1, 29, 5. Attamen genealogi et iudices designabantur à regibus, uti diversi alii regii præfecti, quorum præcipui sunt, I. Consiliarii regis, 1 Reg. 12, 6, 12. 1 Paral. 27, 52. Isa. 55, 5. Esth. 15, 15. Jer. 26, 11; 56, 15, 27. II. Ad hos pertinent quoque propheta, à piis regibus consulti, 2 Sam. 7, 2, 1 Reg. 22, 7, 8. 2 Reg. 19, 2, 20; 22, 14, 20. Alii, ut reges ethnici, in consilium vocabant hariolatos et pseudoprophetas, 1 Reg. 18, 22; 22, 6, conf. Exod. 7, 12, 8, 14, 15. Dan. 1, 20; 2, 2; 4, 48. Jer. 27, 3. III. Cancellarius, qui omnia, que in regno contingebant, ad regem referebat, et hæc, prout quoque illa, que rex gerebat, dicebat, aut jubebat, litteris mandabat, 2 Sam. 8, 16; 20, 24. 1 Reg. 4, 5. 2 Reg. 18, 18, 37. 1 Paral. 19, 15. 2 Paral. 52, 8. Isa. 55, 5. Esth. 5, 12; 6, 1; 10, 2; conf. Herodot. VI, 100, VII, 9, VIII, 90. IV. Summus quoque sacerdos magistratibus suis consiliarius regis accensebat 2 Sam. 8, 17. 1 Paral. 18, 17, quod theocraticè consuevit.

§ 230. Ministri aulici. — Ministri aulici in Oriente, magno numero esse solent, quorum præcipui sunt: I. שר הכתר, 1 Paral. 27, 25, 51, qui 1 Reg. 4, 5, 7, 19, עבדים, et 1 Reg. 20, 15, עבדיו, dicuntur, et proventus ad mensam regis spectantes, curabant, non confundendi cum illis, qui tributa exigebant, 1 Reg. 4, 6. II. אשר על המזל, vel אשר על המזל, gubernator aulae, qualis ditionibus quoque erat servus senior ser economus; hic ministris aulicis imperabat, et curabat que ad aulam spectabant, 1 Reg. 4, 6; 18, 5, 2 Reg. 18, 48, 2 Paral. 28, 7. Isa. 56, 5; 57, 2; 22, 15, seqq. In signum sui muneris singularem vestimentum, anulum pretiosum, et elegantem clavam super humerum gestabat, Isa. 22, 25. III. הרב המלצה, vel הרב המלצה, præfectus cubiculo vestium, quas rex donabat illis quoque honorare volebat, 1 Reg. 10, 22. IV. רב המלצה, aulicus regis, seu quocum rex familiariter conversabatur, qui interdum simul magistratum regii, vel officium aulicum administrabat, 1 Reg. 4, 3. 1 Paral. 27, 55. — Ast 1 Machab. 10, 65; 11, 26, 27, aulicus regii dicitur, qui præstabat, quod rex volebat, et ei proximus erat. V. Milites prætoriani, in Ægypto et Babylone כורסי; i. e., mactatores, et sub Davide כורסי estivores dicit, Gen. 37, 56; 39, 1. 2 Reg. 25, 8, 10, 11, 20. 2 Sam. 20, 25; 22, 17. 1 Reg. 1, 58; 2, 25, 34, 56. Parebant præfecto, qui שר המלצה, et שר המלצה dicebatur, Gen. 40, 5, 4; 40, 12. Jer. 20, 9, 11; 40, 4, 5; 41, 40; 45, 6; 52, 12, 20. Dan. 2, 14, 15. Nomen illud ducebat, quòd sententias mortis, ab ipso rege pronuntiatas, exsequebantur. Sub Davide etiam פלטי, celeres, atque sub Saule et demum post Davidem רצים, cursores, nuncupabantur: nam etsi milites erant, qui vigilias ante agebant, simul tamen mandata et leges regis in loca disita ferebant, et ad pompam quoque ante rhodam regis creabant; dubio regii etiam, quando rex cum exercibus proficibat, viros de viâ pellebant, prout nunc in Oriente mos est, 2 Sam. 15, 1. 1 Reg. 14, 27. 2 Reg. 10, 15. Sub monarchiâ persicâ cursores regii singularem ordinem constituiebant, et, ut ab omnibus noscerentur, pugio-nem, Changjar dictum, gestabant; jure enim gaudebant, quemlibet obvium cogendi, ut ipsi iumentum cederet, aut se decem viâ præberet, quod dicebatur ארבעהים, angariare, Matth. 5, 41; 27, 52. Marc. 15, 21. Reges Asmonici, et demum Herodes ejusque filii, milites prætorianos ahebant peregrinos, qui spiculum gestabant, et hinc πραιτωριανους nuncupabantur, Marc. 6, 27.

§ 251. Gynaeconia regum. — Comitatus regio accessenda quoque est gynaeconia; nam magna ex parte solum ad pompam spectat. Lex Mosiaca quidem Dent. 17, 17, hæc licentiam coercuit; sed reges, et imprimis Salomo, periculum à multitudine uxorum impendens, minime curabant, 1 Reg. 11, 4, 5. 2 Paral. 11, 21; 15, 21, nec sumptibus parcabant, quos mundus funicularum necessarii, requirebant; hi enim omnes, quomodo Hebræis castris, Lev. 22, 24, Dent. 25, 1, interditi esset, ex aliis gentibus magno pretio emendi erant, 1 Reg. 22, 9; 24, 12, 13. 2 Reg. 8, 6; 9, 52, 53; 20, 18; 25, 11. Jer. 25, 25; 19, 2; 58, 4, 7; 59, 16; 41, 16. Quæ in gynaeconia adsunt ancillæ, rege id volente, pellicæ fiunt. Successor regis est quoque hæres gynaeconiatis; cæ tamen non utitur. Hinc Adonias, qui Abissag, Davidis pellicem, etsi intactam, uxorem postulat, tamquam seditiosus, supplicio affectus est, 1 Reg. 2, 15, 15. Etsi autem rex illimitatâ et herili in gynaeconiâ potestate utitur, oron tamen, que regi præ cæteris in amore est, et quam maxime mater regis permulta et quidem politica quoque negotia evincit 1 Reg. 11, 5, 2 Paral. 21, 6; 22, 5. Hinc in libris Regum et Paralipomenon ubique mater regis nominatur, et à Jeremia c. 29, 2, consiliarius regis accensebit.

§ 252. Ministrorum ratio agendi cum rege. — Quomodo rex in Oriente inaccessibilis sit, illi qui quidpiam petunt, vel accusationem, aut appellationem deferunt, libellum exhibenti alicui ministro, qui regi tradat, 2 Reg. 4, 15, vel, nullo suscipiente, regi in publicum procedenti porrigunt. Si verò incoite alienigenæ provincie præsidem sum accensum, plures centeni, ad gynaeconiâ congregate conclamant, vestes suas læterant, et pulveres in aerem spargunt, donec rex misso nuntio causam querat. Exod. 3, 45, 19. Ad reges Hebræorum, uti jam monuimus, facilius erat accessus, 2 Sam. 14, 2, 3. — Qui autem regem adibat, etiam ministri, præmissâ adoratione, sicut servi coram domino suo, stabant; hinc stare coram rege, idem est ac munere regio fungi, Gen. 41, 46, 1 Sam. 22, 6, 7, 1 Reg. 10, 8; 12, 6. Dan. 1, 18, que expressio etiam de sacerdotibus et Levitis, ministris Dei Regis, et de cultu divino usurpat, Dent. 10, 8; 17, 12. 1 Reg. 4, Jer. 15, 1; 18, 20; 28, 5. Ps. 24, 5. Marc. 11, 45. Luc. 18, 11, 15. Ministri et magistratus regii, penitus ab arbitrio regis pendebant; sed ipsi vicissim subditos pro arbitrio tractabant; hinc illæ quælibet prophetiarum de oppressivis et violentis. Omnes ministri nomine servorum regis veniebant, et ipsi se quoque hoc nomine nuncupare amabant, prout in Oriente adhuc usitatum est, atque huic denominationi annecti solent gloria prompte obedientia, que prompta omnino est, etsi mandata regis injusta sunt. — Qui in Oriente reges proventus curant, rationibus reddendis vix subsunt; si autem loca petuntur, jam argumenta fraudis in promptu sunt, et exitum forè certum est, Luc. 16, 2. — In Persiâ, regii magistratus provinciarum, quotannis visitabantur à legato regio qui exercitum instructus, examinabat conditionem provincie, et præfactorum rationem agendi.

§ 253. Magistratus in exilio et post exitum. — Hebræi in exilio et post exilium retinebant capita familiarum, et principes tribuum, qui sub imperio prætorum regiorum gubernabant suas tribus aut familias, Ezech. 14, 1; 20, 1, 8. Esdr. 4, 5; 2; 6; 4, 5; 5, 5, 6, 8. Neh. 2, 16; 4, 45; 6, 17, 18. Joachimum, et demum Schealthiel (Salathiel) et Zorobabelæ à Judæis habitos fuisse principes exsulantium, verosimillimum est. In aliis regionibus proprios habebant magistratus, et supremis in Ægypto Abstarachus, in Syriâ verò Archan dicebatur. In imperio romano prerogativa quoque gaudebat, lites civiles deferendi arbitris, quorum sententiam prætor essequi tenebatur; Cod. L. I. T. 9. l. 8, de Judæis. Hinc Paulus 1 Cor. 6, 1, 7, Christianis, qui tum Judæis accesserunt, uxorem postulat, tamquam seditiosus, supplicio affectus est, 1 Reg. 2, 15, 15. Etsi autem rex illimitatâ et herili in gynaeconiâ potestate utitur, oron tamen, que regi præ cæteris in amore est, et quam maxime mater regis permulta et quidem politica quoque negotia evincit 1 Reg. 11, 5, 2 Paral. 21, 6; 22, 5. Hinc in libris Regum et Paralipomenon ubique mater regis nominatur, et à Jeremia c. 29, 2, consiliarius regis accensebit.

§ 254. Ministrorum ratio agendi cum rege. — Quomodo rex in Oriente inaccessibilis sit, illi qui quidpiam petunt, vel accusationem, aut appellationem deferunt, libellum exhibenti alicui ministro, qui regi tradat, 2 Reg. 4, 15, vel, nullo suscipiente, regi in publicum procedenti porrigunt. Si verò incoite alienigenæ provincie præsidem sum accensum, plures centeni, ad gynaeconiâ congregate conclamant, vestes suas læterant, et pulveres in aerem spargunt, donec rex misso nuntio causam querat. Exod. 3, 45, 19. Ad reges Hebræorum, uti jam monuimus, facilius erat accessus, 2 Sam. 14, 2, 3. — Qui autem regem adibat, etiam ministri, præmissâ adoratione, sicut servi coram domino suo, stabant; hinc stare coram rege, idem est ac munere regio fungi, Gen. 41, 46, 1 Sam. 22, 6, 7, 1 Reg. 10, 8; 12, 6. Dan. 1, 18, que expressio etiam de sacerdotibus et Levitis, ministris Dei Regis, et de cultu divino usurpat, Dent. 10, 8; 17, 12. 1 Reg. 4, Jer. 15, 1; 18, 20; 28, 5. Ps. 24, 5. Marc. 11, 45. Luc. 18, 11, 15. Ministri et magistratus regii, penitus ab arbitrio regis pendebant; sed ipsi vicissim subditos pro arbitrio tractabant; hinc illæ quælibet prophetiarum de oppressivis et violentis. Omnes ministri nomine servorum regis veniebant, et ipsi se quoque hoc nomine nuncupare amabant, prout in Oriente adhuc usitatum est, atque huic denominationi annecti solent gloria prompte obedientia, que prompta omnino est, etsi mandata regis injusta sunt. — Qui in Oriente reges proventus curant, rationibus reddendis vix subsunt; si autem loca petuntur, jam argumenta fraudis in promptu sunt, et exitum forè certum est, Luc. 16, 2. — In Persiâ, regii magistratus provinciarum, quotannis visitabantur à legato regio qui exercitum instructus, examinabat conditionem provincie, et præfactorum rationem agendi.

§ 255. Magistratus in exilio et post exitum. — Hebræi in exilio et post exilium retinebant capita familiarum, et principes tribuum, qui sub imperio prætorum regiorum gubernabant suas tribus aut familias, Ezech. 14, 1; 20, 1, 8. Esdr. 4, 5; 2; 6; 4, 5; 5, 5, 6, 8. Neh. 2, 16; 4, 45; 6, 17, 18. Joachimum, et demum Schealthiel (Salathiel) et Zorobabelæ à Judæis habitos fuisse principes exsulantium, verosimillimum est. In aliis regionibus proprios habebant magistratus, et supremis in Ægypto Abstarachus, in Syriâ verò Archan dicebatur. In imperio romano prerogativa quoque gaudebat, lites civiles deferendi arbitris, quorum sententiam prætor essequi tenebatur; Cod. L. I. T. 9. l. 8, de Judæis. Hinc Paulus 1 Cor. 6, 1, 7, Christianis, qui tum Judæis accesserunt, uxorem postulat, tamquam seditiosus, supplicio affectus est, 1 Reg. 2, 15, 15. Etsi autem rex illimitatâ et herili in gynaeconiâ potestate utitur, oron tamen, que regi præ cæteris in amore est, et quam maxime mater regis permulta et quidem politica quoque negotia evincit 1 Reg. 11, 5, 2 Paral. 21, 6; 22, 5. Hinc in libris Regum et Paralipomenon ubique mater regis nominatur, et à Jeremia c. 29, 2, consiliarius regis accensebit.

§ 256. Ministrorum ratio agendi cum rege. — Quomodo rex in Oriente inaccessibilis sit, illi qui quidpiam petunt, vel accusationem, aut appellationem deferunt, libellum exhibenti alicui ministro, qui regi tradat, 2 Reg. 4, 15, vel, nullo suscipiente, regi in publicum procedenti porrigunt. Si verò incoite alienigenæ provincie præsidem sum accensum, plures centeni, ad gynaeconiâ congregate conclamant, vestes suas læterant, et pulveres in aerem spargunt, donec rex misso nuntio causam querat. Exod. 3, 45, 19. Ad reges Hebræorum, uti jam monuimus, facilius erat accessus, 2 Sam. 14, 2, 3. — Qui autem regem adibat, etiam ministri, præmissâ adoratione, sicut servi coram domino suo, stabant; hinc stare coram rege, idem est ac munere regio fungi, Gen. 41, 46, 1 Sam. 22, 6, 7, 1 Reg. 10, 8; 12, 6. Dan. 1, 18, que expressio etiam de sacerdotibus et Levitis, ministris Dei Regis, et de cultu divino usurpat, Dent. 10, 8; 17, 12. 1 Reg. 4, Jer. 15, 1; 18, 20; 28, 5. Ps. 24, 5. Marc. 11, 45. Luc. 18, 11, 15. Ministri et magistratus regii, penitus ab arbitrio regis pendebant; sed ipsi vicissim subditos pro arbitrio tractabant; hinc illæ quælibet prophetiarum de oppressivis et violentis. Omnes ministri nomine servorum regis veniebant, et ipsi se quoque hoc nomine nuncupare amabant, prout in Oriente adhuc usitatum est, atque huic denominationi annecti solent gloria prompte obedientia, que prompta omnino est, etsi mandata regis injusta sunt. — Qui in Oriente reges proventus curant, rationibus reddendis vix subsunt; si autem loca petuntur, jam argumenta fraudis in promptu sunt, et exitum forè certum est, Luc. 16, 2. — In Persiâ, regii magistratus provinciarum, quotannis visitabantur à legato regio qui exercitum instructus, examinabat conditionem provincie, et præfactorum rationem agendi.

Act. 25, 24, vitio veriti, quod causas suas eorum proreor discipabant, et non potius arbitris deferabant.

§ 254. *Tetrarchæ.*— Regno Judæorum demum rursus collabente, quæpiam provincie acceperrunt tetrarchas. Origo hujus dignitatis à Gallis descendit, facta irruptione in Asiam minorem, à rege Bithynia obtinuerunt cum regione, quæ posthæc ab ipsis Galatia nuncupata fuit; tres tribus constituebant, quarum qualibet divisa erat in quatuor partes seu tetrarchias, quæ suis tetrarchis parabant, ipsi verò tetrarchis regi subiecti erant. Hæc nuncupatio, quæ propriè dicitur magistratum summum quartæ partis alieuius tribus sub summo imperio regis, dein extensa fuit ad alios supremos prefectos, alieni regi, vel Cesari subiectos, ceteri non imperantem quartæ parti tribus aut populi. Tales tetrarchæ fuerunt Herodes Antipas et Philippus, Matth. 14, 1. Luc. 9, 7. Act. 15, 1. Etsi autem à rege vel Cesare dependebant, potestate tamen regis gubernabant suos, dignitate verò cedebant ethnarchis, qui quidem regis nomine non utebantur, à subditis tamen hæc honoris compellatione colebantur, uti Archelaus Matth. 2, 22. Joseph, Archæol. XVII, 11, 4.

§ 255. *Procuratores romani.*— Quam Judæa post Archelaum ethnarcham, et rursus post Herodem Agrippam regem, in formam provincie romane redacta esset, gubernabatur à procuratore, qui in novo Fœdere *ὑπαρχος*, à Josepho Fl. verò *ἑταροποιος* nuncupatur. Procuratores illi erant jam equites romani, jam liberi Cesaris, uti Felix Act. 25, 24, 26; 24, 5, 22, 27, qui, teste Suetonio in Claudio 28, Cesari in paucis clarus erat, sed provinciam pessimè administrabat, quod Tacitus Hist. V, 9, confirmat. Libertus quoque, teste Herodiano IV, 8, 11, fuit Festus, Act. 24, 27; 25, 12; 26, 24, 25. Illi prefecti non à senatu, sed à Cesare in eas provincias, quæ in limitibus imperii site et Cesari reservatæ erant, mittebantur, ut tributa exigere, justitiam administrarent, et tumultus compescerent. Quipiam à proximo quidem proconsule aut proside dependebant, ut procuratores Judææ à proside Syriæ; magnâ tamen auctoritate, et iure quoque vite et necis gaudebant. Procuratores Judææ, tributa quidem per magistratus Judæicos colligi curabant, cetera verò ipsi administrabant, non raro tamen alios quoque in consilium adhibebant. Act. 24, 26; 24, 1, 10; 25, 25. Præsidium eorum erant sex militum cohortes, *στρατιὰς*, quarum quinque erant Cesareæ, unum procurator residerebat; et una Jerusalem in palatio Herodis et in arce Antonia exercebat, ex qua dominabat templo, Act. 10, 4; 21, 52. Illi milites sententias procuratoris exsequiebantur, et tumultus compescabant, Matth. 8, 8; 27; 27; 38, 12. Joan. 19, 2, 25. Marc. 15, 26. Majoribus festis, quibus ingens Jerusalemie erat confluxus hominum, procurator ipse Jerusalemie veniebat, ut orto fortè tumultu, mox præsens, mediis convenientibus uti posset, Matth. 27, 2, 65. Joan. 18, 29; 19, 58.

§ 256. *De vegetigalibus et semisicis templi.*— Vegetigalia provinciarum conducebantur ab equitibus roma-

nis, qui inde publicani, *ἀρχαιβάται* aut *τεταρτάριαι*, dicebantur, et in provinciis conductis suos habebant portitores, seu exactores vegetigalium, qui *τεταρτάριαι* dicebantur. In Judæa vegetigalia etiam Judæis locabantur, qui demum prerogativa equitum romanorum gaudebant, Luc. 19, 2. Josephus de Bello II, 14, 9. Portitores eorum, *τεταρτάριαι*, qui in Vulgata dicuntur publicani, commemorantur in portibus et in visis publicis, ubi telonium, *τεταρτάριαι*, erat, et perquirebant, quæ adducebantur, Matth. 9, 9. Marc. 2, 14. Luc. 5, 27; 29. Illi portitores, teste Cicerone, procliviores erant ad amplius exigendum, quam ad fallendam fidem dominis suis promissam; hinc ubique, proscritum autem in Judæa exosi erant, et peccatoribus publicis aenebantur Luc. 5, 15. Marc. 2, 13, 16; conf. Thalmod. Baba kama c. 10, 115, col. 1. Nedarim c. 5; quare Pharisei illis non communicabant, et Jesu vitio vertebant, quod cum eis mense accumbere, Matth. 5, 46, 47; 9, 10, 11; 11, 19; 18, 7, 21, 51, 52.—A vegetigali et tributo regibus, tetrarchis et ethnarchis petendo, atque à censu romano distinguendum est semisiclus, qui post exsilium, ex loco Lev. 50, 11, seq. pravè explicato, introductus fuit, ut à quolibet Judæo adulto quotannis templo solveretur. Pendendum autem erat numisma Judaicum, ad quod Jesu Matth. 22, 17, 19. Marc. 12, 14, 15, collineat; hinc, ut Thalmudici Schekalim I, 1, 5, dicunt, à 15 adrad sedebant in templo numularii, *זולבאצטראי*, qui monetas romanæ et græcæ semisiclis Judaicis permutabant; quàm autem lucrum, quod inde petebant, usura esset, quæ Deut. 25, 20, 21, inter Judæos vetita fuit, à Jesu templo expulsi sunt, Matth. 21, 12. Marc. 11, 15. Joan. 2, 15. In alias urbes mittebantur legati, qui semisiclum exigebant, Matth. 17, 25, et quidem mense aliar, si Thalmudici, Schekalim I, 1, 5, fides est, ubi addunt, die 25 adrad pignus acceptum fuisse ab illis, qui semisiclum nondum solverant. Judæi in regionibus exteris hanc pecuniam, quotannis collectam, mittebant Jerusalem. Hinc conducebant enormes illæ templi divitiæ, Joseph. Archæol. XIV, 7, 2. Cicerone pro Flacco 28.

CAPUT III.

DE JUDICIS ET POENIS.

§ 257. *Judicæ.*— Ex lege Mosaicâ per omnes urbes erant iudices, qui etiam pagis adjacentibus iudicabant; appellationes verò et causæ graviores ad summum iudicem seu rectorem reipublicæ, et ejus defectu, ad summum sacerdotem, Deut. 17, 8, 9, et demùm ad regem spectabant, qui in casibus difficultatibus sententiam summi sacerdotis rogasse videtur. Post exsilium rursus iudices inferiores et superiores designati sunt, Esdr. 7, 25, causæ verò graviores et appellationes deferabantur ad præfectum provincie, vel ad summum sacerdotem, donec ætate Machabæorum supremum tribunal institueretur, quod primum sub Hyrcano II memoratur, Joseph. Archæol. XIV, 3, 5, et non est confundendum cum consiliariis, qui Mosi ad generationem rerum publicarum præsto erant, et nequaquam iudicium officio fungebantur.

§ 258. *Synedrion.*— Hoc, ætate Machabæorum institutum tribunal, seu *Synedrion*, Thalmudicis *Sanhedrin* dictum, compositum erat 72 iudicibus. Præses, *נשיא* vel *נשיא דבית דין* ferè semper erat summus sacerdos, secundus *נשיא דבית דין* tertius *דרכב*, quorum ille ad dexteram, hic ad sinistram presidis consedissee dicitur. Conf. Matth. 20, 22. Assessores erant triplicis generis. I. *ἄρχαιβάται*, summi sacerdotes, qui in novo Fœdere et à Josepho Fl. sæptis plures commemorantur, et partim sacerdotes erant, qui summo sacerdotio functi fuerant; partim verò principes 24 classium sacerdotum, qui hæc honoris compellatione gaudebant. II. *ἑταροποιοί*, seniores, nempe principes tribuum vel capita familiarum. III. *Γραμματεῖς*, scribæ seu eruditi. Nequaquam autem omnes eruditi aut omnes seniores erant assessores Synedrion, sed soli illi qui hoc munus, vel electione, vel nominatione regia, obtinebant, quare perpetuò junguntur *ἀρχαιβάται καὶ ἑταροποιοί, seniores et scribæ*, Matth. 26, 57, 59; 27, 3, 12, 20, 41. Act. 4, 5; 6, 12. Hic tribunali fuisse notarios et apparitores, Thalmudicis facile credimus; de loco autem concessis, quem in templo fuisse statuunt, item eis movet Josephus, qui de Bell. V, 4, 2, VI, 6, 5, *βουλότοιο* et *βουλονομήτοιο* cum archivo, in castello Sion versibus templum, memorat. Ast in iudicio de Jesu, assessores præpropere in palatio summi sacerdotis congregati fuerunt, Matth. 26, 5, 57. Joan. 18, 24. A Thalmudicis dicitur consedissee in orbem semicirculi, ut præses cum duobus presbiteribus suis medium locum occupaverit. In pavimento, tapete strato, vel in subjectis calcibus, cruribus plexis, prout in Oriente moris est, consedissee aliunde intelligitur.—Ad hoc tribunal pertinebant appellationes et alie causæ gravissimæ, ad quas Thalmudici, Sanhedrin I, 3, X, 89, referunt quoque questionem, an quispiam sit pseudopropheta, conf. Luc. 15, 35. Ætate Jesu limitata quidem per Romanos erat potestas; mittebat tamen legatos ad synagogas exteras, Act. 9, 2, et iure gaudebat, supplicium decernendi, exsequendi verò potestas ei adempta erat, et ad procuratorem romanum spectabat. Joan. 18, 31, Sanhedrin, p. 24, col. 2; Pilatus enim Joan. 18, 31; 19, 6, solum hoc unico casu, ius executionis illi obtulit. Lapidatio verò Stephani, Act. 7, non à synedrion executioni mandata, sed in tumultu peracta fuit. Jacobus, frater Joannis, Act. 12, 2, sententiâ regis Herodis Agrippæ interfectus est. Summus sacerdos Ananus quidem Jacobum fratrem seu cognatum Jesu, aliosque ad lapidationem condemnavit, verùm id absente procuratore factum, et ab ipsis Judæis improbatum fuit.

§ 259. *Alia tribunalia ætate Christi.*— Josephus Fl. Arch. IV, 8, 14, refert, in quilibet urbe fuisse tribunal septem iudicum cum duobus apparitoribus levitis, et id pro institutione Mosaicâ vendit; ast, quod suo ævo usitatum vidit, incantè in antiquis ævum transiit. Hæc tribunalia, quæ minoris momenti causas decidebant, *επιτάς*, iudicium, dicebantur. Quod Thalmudicis de synedrion 25 iudicum, et de alio trium iudicum referunt, Josephus ignorat. Illa synedrion 25

iudicum, non sunt nisi tribunaia synagogarum, quæ Joan. 16, 2, 2 Cor. 11, 21, memorantur, et solas causas religionis tractabant, nec alias penas quàm 40 lectus minus uno, infligebant. Synedrion autem trium iudicum sunt arbitri, quæ leges romane Judæis in causis civilibus concedebant, quod ipsi Thalmudici produnt, scribentes, alterum iudicem ab accusatore, alterum à reo, et tertium ab utroque eligi, Sanhedrin 5: id enim erat arbitrium.

§ 240. *Tempus iudiciorum.*— Tempus, quo cause foro agebantur, erat matutinum, Jer. 21, 12. Ps. 101, 8. Thalmudici Sanhedrin IV, interdicunt, ne iudicia capitis noctu agantur, et ne una eademque die examen instituant, sententiâ ferant, et executioni demum mittantur, et jubent, ut exercent saltem in sequentem diem differant, quæ omnia in tumultuario de Jesu iudicio neglecta fuerunt, Matth. 26, 57. Joan. 18, 13, 18. Quod enim recentiores Judæi fabulantur, Jesu 40 dies relictos fuisse, antiquiores eorum contrabiles ignorant. Diebus festis iudicia agi, pluribus locis Thalmudicis prohibetur; ast id nisi penarum capitalium, Deut. 17, 15, expresso, ut *omnis populus Israel audiat et timeat*, non congruit; nec verendum est, ne per iudicia, quæ in theocratica erant Dei, profaneretur festum. Judæi Matth. 26, 5, diem festum declinare student, ne tumultus oriarit in populo; occurrente autem demùm traditore, hæc quoque sollicitudinem dimiserunt.

§ 241. *De foro seu loco iudiciorum.*— Iudicia antiquiori ævo agebantur in januis urbium, quæ ad id adaptate erant. Publica igitur erant; nam non tantum ingredientibus et egredientibus, sed etiam ad nudinas et ad tempus fallendum congregati patebant, Gen. 23, 10 seq. Deut. 21, 19; 25, 6, 7. Ruth. 4, 1 seq. Ps. 127, 5. Prov. 22, 22; 24, 7. Id quoque post exilium observabatur Zach. 8, 16. Græci forum, *ἀγορά*, erat quoque locus nudinarum, et ipse etiam areopagus, *ἄρειος πάγος, collis Martius*, primum non erat nisi collis, in quo quondam Marti fuis dictum fuisse ferrebat, Act. 17, 19. In hoc foro Græci quoque conveniebant, ut candidatos et magistratos examinarent seu *probarent*, quod dicebatur *ἐκταραξέτω*, conf. 1 Cor. 11, 28, ubi congregatio civium, *ἐκταραξία*, erat vel *ἀσφαλιστος*, quæ extra ordinem convocabatur, vel *ἀόρατος*, quæ statutis diebus, *ἡμέραις κερταίας*, nempe intra 35 dies quater, conveniebat.

§ 242. *Forma iudicii.*— Iudicia olim erant ubique summaria, excepta Ægypto, ubi actor item scripto intendebat, reus scripto respondebat; actor replicabat, et reus responsum suum duplicabat. Diod. Sic. I, p. 76, conf. Job 44, 17; 51, 25. In Ægypto iudex quoque codicem legum coram se habebat, quod adhuc in Oriente consuetum est, conf. Dan. 7, 10. Lex Mosiaica tamen formam iudicii summariam, quæ apud populum nomadem obtinebat, non immutavit; frequenter autem inculcatur, iudicium esse forum Dei, ideòque studium partium vitandum esse; et severè interdicuntur dena, quæ iudices perverserunt, Exod. 22, 20, 21; 25, 1, 9. Lev. 19, 15. Deut. 24, 14, 15. Cantum quoque fuit, ne penæ corporales et capitales, uti in aliis

gentibus, ultra reum, in parentes aut filios, extendantur, Exod. 23, 7. Deut. 24, 16; conf. Dan. 6, 25. Lex hæc saluberrima demum à regibus neglecta fuisse videtur, 2 Reg. 9, 26, etsi aliàs forma iudicii, etiam contra innoxios, quos regia potestas sublatos volebat, observaretur, 1 Reg. 21, 7, 16. Talibus regum exemplis faciliè inducebantur iudices ad imitationem; hinc illæ prophetarum de iniustitiis querelæ. Quæ de forniâ iudicii nota sunt, à sequentiâ redeunt. 1° Actor et reus se sistebant iudici vel iudicibus, Deut. 25, 1, qui pavimento, tapete calcillis strato, plexis cruribus insidebant; adersi, recipienti saltem ævo, notarius, qui prout adhue dum in Oriente consuetum est, sententiam et alia acta, uti contractus, scribebat, Isa. 40, 4, 2. Jerem. 52, 1, 14. Iudæi asserunt, presidi Synædrii adfuisse duos notarios, alterum ad dexteram, qui sententiam absolutiõnis, et alterum ad sinistram, qui sententiam condemnationis scribebat, conf. Matth. 23, 35, 46. Apparitorem adfuisse, aliande intelligitur. 2° Actor et reus stabant, et quidem actor ad dexteram rei, qui saltem post exilium, in causis graviõribus veste lugubri indutus, et comâ incultâ comparebat. Actor dicebatur *satan*, i. e., *adversarius*, Ps. 106, 6, 7. Zach. 5, 1, 5. 3° Causa plerumque testibus juratis agebatur, vel etiam actor, aut reus in ipsis quoque iudicis capitis, à iudice ad iurjurandum adstringebatur, Jos. 5, 19. 1 Sam. 14, 37, 40. Matth. 26, 65. Testes saltem duo, et numerato actore, tres requirebantur, qui separati in presentia tamen rei, audiebantur. Num. 35, 50. Deut. 17, 1, 45. Matth. 26, 59. Argumenta ex documentis quoque aliis ducebantur, quò pertinebant scripti contractus emptionis et venditionis, quorum dno exemplaria, alterum obsignatum, alterum apertum, exarabantur, prout adhuc etate Hieronymi usitatum fuit. Jer. 52, 10, 15. 4° Sortem in iudicio quoque locum habuisse, liquet ex Prov. 18, 18; sed dubio procul non nisi consentiente actore et reo. Sors sacra, Urim et Thummim, olim ad detegendos quoque reos adhibita fuit, Jos. 7, 14, 24. 1 Sam. 14, 5. Sententia mox post examen pronuntiabatur, et sine dilatione, etsi de capite agebatur, executioni mandabatur. Jos. 7, 22, seq. 1 Sam. 22, 18. 1 Reg. 2, 25.

§ 243. *Carceres et questio seu tormenta.* — Celerrima itaque erat administratio iustitiæ, quare carceres necessarii non erant, uti adhue dum in Persia, apparitores reum duntaxat in quodam cubili iudicis custodiunt, conf. Gen. 40, 5, 4. Cippius, qui Job 15, 27; 55, 14, occurrit, ex Ægypto depromptus est. Apud Hebræos rei primitus custodiebantur, Lev. 24, 12, et quidem non raro in cisternis aquâ vacuis; unde carceres nomen *fovea*, traxerunt, Gen. 40, 15. Exod. 12, 19, qui Gen. 39, 20, nomine, ut videtur Ægyptio *בְּרוּרַי*, veniunt, aliàs autem aliter dicuntur Eccl. 4, 14. Jerem. 57, 15. 1 Reg. 22, 27. 2 Reg. 25, 29. Jerem. 57, 4; 52, 51; 1 Paral. 16, 11; et Isa. 42, 7; 24, 20. Ps. 142, 8. Multa hæc nomina argumento sunt, carceres Hebræis recentioribus fuisse frequentes, et non modò ad assertionem reorum, sed etiam ad penam adhibitos, Jer. 37, 15, 20. Qui carceribus

mandabantur, catenis, etiam ereis vinciebantur, Jer. 40, 4; 52, 11. Ps. 105, 18; 107, 10. Iudæi post exilium, exemplo aliarum gentium, etiam debiores carceribus includebant, et, prout nunc in Oriente mos est, per apparitores *בַּחֲרָוֹת*, verberibus castigabant, Matth. 5, 26; 18, 28, 54. Ita quoque tormenta, *בַּחֲרָוֹת*, quibus veritas à reis exigebatur, recentiori etate à Græcis mutuati sunt, Sap. 2, 19. Diversa horum tormentorum genera in tractatu de Machabeis, qui Josephi operibus adjectus est, recensentur. — Romani quospiam captivos catenis utraq; vel unâ saltem manû militi connectebant, atque hi in proprio domicilio permanebant. Act. 28, 16. Seneca Epist. 5, et de Tranquill. c. 20. Custodibus carcerum non raro pena reo, qui elapsus fuit, imminens, irrogabatur.

§ 244. *Causa debitorum.* — Creditoribus sibi spernitatem debiti pignore, hypothecâ, vel etiam sponse procurabant; cautum autem erat, 1, ne creditor, pignus petens, domum debitoris ingrederetur, ut quidquid arderet, sumeret, sed ante ostium expectaret, donec debitor illud, quo carere faciliè posset, pignus traderet, Deut. 24, 10, 14, conf. Job. 22, 6; 24, 5, 7, 9; 11, ne mola aut lapis molaris, vel superindumentum in pignus traditum, per noctem retineatur; hæc verò pro omnibus rebus aliis, quibus debitor non faciliè carere poterat, in exemplum nominantur. Exod. 22, 25, 26. Deut. 24, 6, 12; 13, III, ne debita anno sabbatico ab Hebræo, qui vervacuum agens, redditus non habebat, exigantur; quare hic annus quoque *dilatatio*, *remissio*, dicitur fuit, Deut. 15, 1, 11. Aliàs debitor non solvebat, ager aut domus ipsi vendebatur; plerumque autem agri creditoribus usque ad annum Jubilæum venditi fuisse videntur, Prov. 51, 16. Si hoc non aderant, vel non sufficiebant, debitor cum uxore et liberis, in servitute vendebatur. Prov. 22, 27, Mich. 2, 9; si verò sponsor interesset, hic ad solutionem iisdem mediis urgebatur; unde monetur Prov. 6, 1, 4; 11, 15; 17, 18; 22, 26, ne quis faciliè debitori coram creditore manum porrigat, id est, pro eo spondeat. Lex Mosæica autem non statuit, anno sabbatico vel Jubilæo, debita extinguî, seu novas tabulas fieri. Si Josephus Arch. III, 12, 1, de anno Jubilæo id asserit, testatur duntaxat de sua etate. Nehemias verò c. 5, 1, 12, ad sublevandos pauperes, novas tabulas extra ordinem evicit.

§ 245. *Usura.* — Exod. 22, 24. Lev. 25, 55, 57, cavetur ne à pauperibus accipiatur usura pro mutua pecuniâ vel pro frumento; quia verò lites oriebantur, quisnam pauper habendus esset, lex demum Deut. 25, 20, 21, ad omnes Hebræos extendebatur, et usura tantùm à peregrinis permissa fuit; quare ad mutuum Hebræis dandum, tanquàm ad singulare opus charitatis, hortatur Moses Deut. 15, 7, 11; 24, 15. Hinc passim celebratur, qui mutuum dat, nec recipit usuram, Ps. 15, 5; 57, 21, 26; 112, 5. Prov. 19, 17. Ezech. 18, 8.

§ 246. *Pena levissima.* — Deliberate transgressioni legum ceremonialium, excisio è populo, de qua paulò post dicemus, constituta erat: qui tantum errore, præ-

cipitantiâ vel indeliberatè legem ceremoniam vel etiam certas leges naturales civili penâ sanctitas, transgressus fuit, sacrificio se ab excisione redimere poterat, si suâ sponte ad se rediit, et se timore excisionis liberare voluit, Num. 15, 27, 51. Ita peccatores invitabantur, ut in se redirent, læso satisfecerent, et emendarentur. Id verò valebat de aliquibus duntaxat peccatis, quò dividuntur in peccata et in delicta; pro peccatis sacrificium pro peccato, quod *קָרְבַּן*, *זֶבַח*, *זֶבַח*, dicitur et pro delictis sacrificium pro delicto, *זֶבַח* dicitur, statutum erat. Discrimen paulò obscurius est; ex Lev. 4, 5, id modò elucet: peccata hoc sensu strictissimo, esse transgressiones legum negativarum, non sine testibus admittas; delicta autem esse transgressiones legum affirmativarum sine omni teste commissas; in adulterio enim cum ancillâ, Lev. 19, 20, 22, spectatur intermissio redemptionis ex servitute. Pena erat, quòd reus jacturam victimæ faciebat, et, non quidem peccatum, sed delictum super caput animalis ad suam confusionem confitebatur, et, si neglexerat restitutionem iniustè partorum, non modò alia res restituat, sed etiam quintam partem pro indemnitate adderet, Lev. 6, 1, 5. Num. 4, 5, 10; restitutio enim domino, vel ejus hæredibus, vel horum defecto sacerdoti, tanquàm ministro Jehovah, præstanda, semper ad amissum exigebatur; quare, ut res notissima, in novo Testere non commemoratur Eph. 4, 28.

§ 247. *Multa.* — Multa aia ad arbitrium læsi, aia ad æstimationem arbitri, et aia ex lege præstanda erat. Ita *כֶּסֶף נֶפֶשׁ*, *כֶּסֶף נֶפֶשׁ*, seu lytrum pro illis penis corporalibus, quæ jure talionis infligende venirent, arbitrio læsi, Exod. 21, 59; et lytrum, quod Dominus, monitus de tauro corruptâ, qui dein hominem liberum interemit, arbitrio vindicis sanguinis relictum erat; hoc solo castum lytrum pro penâ capitis permisum fuit. Exod. 21, 28, 51. Si verò viri rixantes gravidam læsissent, ut cilius pareret; multa ad æstimationem mariti et arbitri solvenda fuit. Pro servo denique, qui à bove corruptâ interceptus fuit, à domino, qui scivit, bovem esse ferocem, ex lege Exod. 21, 32, pendendi erant 50 sicli, conf. Deut. 22, 19. Multa omnes læso solvebantur.

§ 248. *Pena parti.* — Furtum et fraus quælibet, duplo resarcienda erat, Exod. 22, 5, 6, 8; si verò ovis, furto ablata, jam mactata vel vendita erat, ut, furem de restitutione non cogitasse pateret, quadruplo, et hos eodem casu quintuplo resarciat debebat, quia oves in desertis furto magis expositæ, et boves ad agriculturam necessarii erant, Exod. 21, 57. Si fur solvendo impar erat, cum uxore et liberis in servitute vendebatur, Exod. 22, 2, 3 Reg. 4, 1; conf. Gen. 43, 19; 44, 7. Capitis verò pena duntaxat in furem qui de anathemate quiddam subriperat, statuta fuit, Jos. 7, 25; nam quod David 2 Sam. 12, 5, de raptore ovis dicit: *Filius est mortis*, nihil aliud est, nisi, *reus penâ dignus est*; addit enim, ut raptor ovem raptam et mactatam, et quadruplo resarciat; hinc simul apparet, furtum et raptum eodem jure venisse. Qui verò furem

noctu, ante solis ortum, parietes perfodiendum, in conflictu occidit, impunis erat, quia non poterat scire, an non venerit consilio occidendi, neque eum agnosceret, ut illum in jus vocaret, Exod. 22, 1.

§ 249. *Pæna corporales.* — Pæna corporales erant ictus baculi, Lev. 19, 20. Deut. 32, 18; 25, 2, 5, nec dignitas personæ exceptionem admittibat; hinc verò bora generatim pro penâ veniunt, Prov. 10, 45; 17, 26. Jer. 57, 15, 20. Ps. 89, 55. Id nunc, ut olim, est in Oriente jus commune, hoc solo discrimine, quòd nunc ictus plantis pedum, olim autem tergo infligebantur. Instrumentum erat baculus. Grudeles scorpionibus, i. e., flagellis, quæ cuspidibus ferreis munita erant, et à Romanis horribilia dicta sunt, utbantur; hæc verò non erant ex lege Mosæica, sed immanibus heris in servos asiaticâ, 1 Reg. 12, 11. Ad ictus condemnatus, pronus in terram sterneretur, et præsentè iudice ad summum 40 ictibus cadebatur, Deut. 25, 2, 3. Iudæi recentiores, iusto scriptuosiore, ne errore numerum excederet, ictus 40 uno modo, seu 59, et quidem in synagoga infligebant, Matth. 10, 7, 17, 26, atque juxta Thalmudicos, Meacoth, 5, 10, flagello utbantur, quod tribus loris constabat, ut quolibet ictu triplicem plagam infligerent; quare nonnisi 15 ictibus percutiebant, qui conficiebant 59, 2 Cor. 11, 24. Cum his nequaquam confundenda est crudelis Romanorum flagellatio, nullo ianua numero adstricta, à qua tamen lege Porcia, civis romani exempli erant, Cicero pro Rabirio, ad famil. X, 52, in Verrem V, 55, conf. Act. Apost. 16, 22, 25, 50, 57. Excecatio Hebræis consuecta non erat, nec in aliis gentibus ad penam decernebatur, sed ne excecatus moliri quiddam posset. Ex hæc causâ excecabantur reges rebelles, et in Persiâ sec. XVII, filii regis, nempe stybe argenteus, quo oculi stibio fueri solent, candens admovebatur oculis ut acies destrueretur, et nonnisi debile lumen remaneret, quo objecta discerni non poterat.

§ 250. *Jus talionis.* — Qui alterum in rixâ ita percussit, ut lecto affligeretur, cum indemnem præstare tenebatur, Exod. 21, 18, 19. Qui verò mox initio rixæ, deliberatè vel ex insidiis, membrum aliquod alterius læsit, jure talionis eodem membris ledendus erat, ut non modò vita pro vitâ, sed etiam oculus pro oculo, dens pro dente, pes pro pede, manus pro manu, adustio pro adustione, vulnus pro vulnere, livor pro livore redderetur, Exod. 21, 25, 25. Lev. 24, 19, 22. Testis quoque mendax eodem talionis jure, illâ penâ afficiendus erat, quæ criminis, pro quo mendaciter deposuerat, decreta erat. Deut. 19, 16, 21. Ætate Christi, Matth. 5, 58, 40, cum disciplinâ morum confitebatur hoc jus criminale, ex quo solùm à iudice ad actionem læsi, sententia ferenda erat, et ex quo læsus satisfactionem majorem petere non poterat, et neque hæc petere tenebatur, sed licebat, ante vel post sententiam iudicis, de aliâ satisfactione transigere cum reo, qui profectò per se ipsum et per amicos, omnem lapidem moverit, ut læsus data pecuniâ, *כֶּסֶף*, placaretur. Jus hoc omnibus antiquis gentibus commune erat, et modicum profectò est efficacissimum, à læsio

nibus absterrendi; progressu autem temporis, quum mores mansuescant, transactiones in jus ordinariarum abierunt, ut demum satisfactio arbitrio pretoris relicta fuerit. Argumenta, quibus hoc jus impugnantur fuit, ad rem non faciunt; ut si dicunt, hoc iure civis multatis multiplicari; nam potius minuuntur, quia poena haec a laesionibus efficaciter deterreret; vel si dicunt, difficile esse, ut prorsus fieri non posse, ut alteri valius non majus infligatur, quum auctor injurie intulit; id enim ipse sibi imputet.

§ 251. *Supplicia Mosaica.* — Pena mortis Gen. 9, 6, in homicidas statuitur, genus autem supplicii non debetur. Decollatio in Aegypto usitata fuit, Gen. 40, 17, 19, Hebraeis itaque nota erat, et sub regibus non quidem ipsa; aliquid tamen simile occurrit, 2 Sam. 4, 8; 20, 14. 2 Reg. 10, 6, 8. Postremis temporibus reges, praesertim Herodes et ejus posterii, decollationis sententiam non raro tulerunt, Math. 14, 8, 12. Act. 12, 2. Lex Mosaica non nequaquam eam statuit, sed gladium, quo reus quaecumque ratione interimebatur, ut vel ex phrasibus liquet: *irruet in eum...* et *irruit in illum*, Jud. 8, 21. 1 Sam. 22, 18. 2 Sam. 1, 15. 1 Reg. 2, 15; 29, 51, 54. Probabilis exceptor sententiae gladio in ventrem rei irruerat. — Alterum supplicium ex lege Mosaica est lapidatio, pluribus antiquioribus gentibus usitata. Ut videtur, ex antiqua consuetudine, statuitur lex Mosaica ut testes conficerent primos lapides in reum, et demum universos populus lapidaret, Deut. 15, 10; 17, 7. Jos. 7, 25. Joan. 8, 7. Quod Thalmudici Sanhedrin 6, 1, 4, decernunt, ut reus primus ex contabulo quopiam deiciatur, et dein lapidetur, commentum est. Hoc supplicium intelligendum est, ubicumque genus mortis non definitur, adeoque etiam Lev. 20, 10. Deut. 25, 22, de adulteris, prout Exech. 16, 23, 40. Joan. 8, 5, exponitur, conf. quoque Exod. 21, 14, et 55, 2, cum Num. 15, 55, 56, ut adeo auctoritas Thalmudicorum, qui strangulationem intelligunt, prorsus nulla sit.

§ 252. *Excisio ex populo; excommunicationes.* — Si dens dicit: *Excisidam illum de populo*, de providentia divina intelligendum est, qua futurum sit, ut familia ejus emoriatur, conf. 1 Reg. 14, 10; 21, 21. 2 Reg. 9, 8. Si autem dicitur, *de populo suo excisidatur*, supplicium lapidationis intelligendum est, Lev. 17, 4; 20, 10, 18, conf. Exod. 31, 14; 55, 2. Hebr. 40, 28. Judei vero recentiores excisionem de excommunicatione interpretati sunt, et tres ejusdem species introduxerunt. Levissima est separatio à Synagoga et à consorcio Judaeorum, ipsis quoque uxoris et domesticorum ad quatuor cubitos, per 50 dies, qui, nisi excommunicatus respiciatur, duplicatur et triplicatur, etsi peccata, ob quae infligitur, adeo grandia non sint, Buxtorf. Lex. Chald. Thalm. Rabb. col. 1504, seqq. — Gravius est anathema, quod cum imprecationibus, in cetero 40 virorum pronuntiat et reum ab omni communiione Judaeorum excludit, solum victualia ab eis emere potest; Buxtorf. Lex. Chald. Thalm. Rabb. col. 827, conf. Joan. 16, 4, 2. 1 Cor. 5, 2, 9. — Excommunicatio tertio est gravissima שטרת, sollemnis exclusio ab

omni prorsus communiione Judaeorum, ut reus iudicio Dei relinquatur, Buxtorf. Lex. Chald. Thalm. Rabb. col. 2465, 2470. An nomen שטרת idem sit cum שטת שרת, *Nomen, i. e., Deus venit*, et cum שטת שרת, *Domini noster venit*, disputatur; multo verisimilius est, illa aetate secundam excommunicationem à tertia non fuisse distinctam, et 1 Cor. 5, 5, 1 Tim. 4, 20, exprimi verbis: *Satanam tradere ad perditionem carnis*.

§ 253. *De infamia post supplicium.* — Infamia vivorum in lege mosaica non occurrit, in quopiam autem, supplicio affectos, triplex infamiae genus decernitur. I. Combustio rei lapidati, ex consuetudine retenta, Gen. 58, 24. Lev. 20, 14; 21, 9. Jos. 7, 15, 25; praecipuos Judaeorum somniant, in os rei vivi plumbum liquefactum infusum fuisse. II. Sensusio cadaveris in arbore vel stipite, in Aegypto usitata, Gen. 40, 17, 19. Num. 25, 4, 5. Deut. 21, 22, 25. Sensusio respiciebatur tanquam à Deo maledictus, i. e., à Deo puniendus, abominati expositus; quare eodem die deponendus et sepeliendus erat. Quod 2 Sam. 21, 6, narratur, Gabonitarum, non Israelitarum est. Hec suspensio à crucifixione Romanorum quidem longissime distabat; ast Judei legem Deut. 21, 22, 25, ad hanc quoque extendebant; Joan. 19, 21, seqq. Gal. 5, 13. III. Lapidatio cadaveris, vel loci, in quo effectus supplicii sepultus fuit, Jos. 7, 25, 26. 2 Sam. 18, 17. Hinc exurgebat acervus lapidum, qui posthac lapidibus transiens, ut aversionem criminis testaretur, quilibet adiciebat. Conf. supra, § 204.

§ 254. *Supplicia exotica.* — Alia supplicia, quae in Bibliis occurrunt sunt exotica, quae recentiori aetate inter Hebraeos quoque invaluerunt. I. Decollatio, Persis, Graecis, Romanis et multis aliis gentibus usitata. II. Strangulatio, ad quam 1 Reg. 20, 51, alluditur. Judei recentiori aetate eam Mosis obtulerunt; phrasim enim, *morte moriatur*, interpretantur de strangulatione, tanquam levissimo supplicio, quod verò ab ipsis nequaquam levissimum describitur, nam praecipuum Sanhedrin 10, 5, ut reus strangulandus usque ad medium corporis in finem defodiatur, et sudario, colle injecto, à duobus licitoribus ex utraque parte attracto juguletur, et ori simul plumbum igni liquefactum infundatur. III. Combustio vivorum in cibano, qui, ut diximus, puteo similis erat, Dan. 5. Conf. Chardin *Voyage*, tom. 4, p. 276. Supplicium Chaldaeis usitatum, Jer. 29, 22. IV. Fossa leonum, adhuc in regno Fez, et Marocco usitata, Dan. 6. V. Dicotomia chaldaica et persica, qua reo manus sinistra et pes dexter, vel manus et pes articulati abscinduntur. Dan. 2, 5. Exech. 16, 40; 25, 46, 47. Luc. 12, 46. Math. 24, 51. Mutilatio supplicio affectorum occurrit 2 Sam. 12. VI. *Tupacitapes*, supplicium graecum, servis finitum, quo reus in stipite suspensus, seipionibus ligneis verberabatur, donec moreretur, 2 Mach. 6, 10, 19, 28, 50. Hebr. 11, 55. VII. Reus nonnunquam, in primis in Persia, serrà per longum dissecabatur, quo supplicio Isaiam à rege Manasse affectum fuisse, tradit Thalmudici, Sanhedrin p. 105, c. 2, conf. Justinus dial. cum Tryphone. David eo usus est in devictis

incolas Rabbath Ammon, conf. 1 Paral. 20, 3. VIII. Romani cogebant reos, et captos quoque hostes, ad oblectamentum populi in theatris cum bestiis, vel etiam more gladiatorum contra se invicem, usque ad mortem decertare, Timoth. 4, 17. Conf. 1 Cor. 15, 52. XI. Persis erat septus altis parietibus locus, cinere completus, supposito ligno prominente, in quem magnetes collocabantur, et benignè cibo et potu nutriebantur, donec somno sopiti in illam insidiosam angustiam deciderent, et lentà morte perirent. Hoc supplicium Macedones in Syria imitati sunt, 2 Machab. 15, 4. X. Graeci et Romani nonnullos, praesertim sacrireges, suspensio lapide in collo, et sacco impositos, in mare vel fluvium praecipitabant, conf. Math. 18, 6. Marc. 9, 4. XI. Crucifixio Persis, Carthaginiensibus et Romanis usitata erat; romanam reges quoque Asmonaei receperunt; Jesus verò Salvator, agentibus tumultuosè Judaeis, à Romanis crucifixus fuit; quare de hoc supplicio plura dicenda veniunt.

§ 255. *Crucifixio romana.* — Crux à Romanis decreta erat facinorosis servis, latronibus, sicariis et seditionis, quibus Judei Jesum accensebant, quia se regem dicebat, Luc. 25, 1, 5; 15, 16. — Latà sententia: *Ibis ad crucem*, cruciarius omnibus vestibus spoliabatur, et stipiti humili, usque ad lumbos pertingenti, alligatus, interdum virgis, plerumque verò flagellis adeo dilaniabatur, ut ministrorum immunitate non pauci interierint. Servus etiam spinis coronatus et illusus fuit, strictè id petulantiae militum romanorum debetur, ad supplicium crucis non pertinebat, Math. 27, 29. Marc. 15, 17. Joan. 19, 2, 5. Nam alius cruciarius flagellatus mox crucem ipse trahebat ad locum supplicii, qui erat extra urbem in aliquo colle penes viam publicam, et Jerosolyma quidem in plagà occidentali versis septentrionem. — Crux, quae infame lignum, infelix lignum, *crucis*, id est, *stipes*, dicebatur, constabat stipite perpendiculari, et altero transverso, in formam littere T, eminente tamen supra stipite perpendiculari, cui scripta causa supplicii affigebatur. De supplicio silent veteres, qui hoc supplicium et crucis quum plurimas viderunt, sed testantur, in medio ferè stipitis perpendicularis, emuisse clavum in summo cornu, cui cruciarius, ne corporis pondus fixuram manuum rumpere, inequitabat; hinc illae phrasae: *Cruci inequitare, cruce inequi, acutè cruce sedere, acutè cruce requiescere*, conf. Irenaeus contra Haeres. II, 42. Justinus dial. cum Tryph. Tertullianus adv. Nation. lib. 2, et adv. Marcion. 1. 5, c. 18. — In loco supplicii, crucis primùm erecta, terraeque infixa, firmabatur; altitudo vix 10 pedes superabat. Cruciaris prorsus nudus ad clavum in medio stipitis eminentem, elevabatur, vel funibus attrahabatur, ut eidem inequitanti mox manus ex utraque parte trabi transversae funibus alligabatur, et dein clavis per palmas transactis affigebatur. Hinc illae phrasae: *Tollere in crucem, ferre in crucem, agere in crucem, ascendere in crucem, salire in crucem, excurrere in crucem*, conf. Cicero in Verrem, V. 66, et Jos. de Bell. VII, 6, 4. Quospiam cruciarios non fuisse clavibus affixos, sed duntaxat funibus alligatos,

nullo antiquorum testimonio probari potest. Pedes vero fuisse quoque clavibus affixos, disertè legitur in Plauti Mostellarià Act. II, sc. 1, 12. conf. Tertullianus adv. Judeos c. 1. adv. Marcion. 1. 5, c. 19. Non ambos pedes unico clavo, sed singulos singulis clavibus affixos fuisse, verisimilius est; nam Cyprianus, qui cruciarios vidi, de passione dicit, singulos clavibus singulis pedibus adhibitos fuisse. — Ita cruciarius affixus haerebat, donec moreretur, et cadaver putresceret. Quandiu vivebat, vigiliae aderant, quae eo mortuo discedebant, sed, ut cadaver humaretur, concessum non fuit, nisi ex singulari indulgo, quod Caesar nonnunquam die suo natali, uni alterive largiebat. In Judra autem Romani, ob Deut. 21, 22, 25, concedebant, ut cruciarii eadem die humarentur; quare eos fustis, ex igne sub cruce excitato, suffocabat, sed summo eis immittebant, vel malleo ossa ad crucem, tanquam ad incidendum, contundebant, vel lancea latus perforabant, ut morerentur, et humari possent.

Judei his ultimis temporibus ex Prov. 31, 6, reo ante supplicium, vinum myrrhatum praebant, ut mente turbaretur, et dolores minus sentiret, Sanhedrin I, p. 230. Hinc potius Jesus, ut serenè mentis pateretur, recusavit, Math. 27, 24. Marc. 15, 25. Ab hoc potu distinguendum est acetum, seu posca, quam miles romanus ei in cruce porrexit, Math. 27, 48. Marc. 15, 56. Luc. 25, 36. Joan. 19, 29.

§ 256. *Immunitas crucifixionis.* — Quomodòmodum ignominiosissimum, ita quoque crudelissimum et terriberrimum fuit crucis supplicium, quo Cicero in Verrem V, 64 et 66, dicit, ab oculis missitio dolores manuum et pedum clavis fossororum et tergi flagellatione laniati, exacerbat. 2° Clavi per loca palmarum et pedum, nervis et tendinibus plena, trajecta, dolores ineffabiles creabant. 3° Tot vulnera sub aeris liberissimi circumfusi attack inflammabantur, unde loco omni momento magis increbescat. 4° In loca tensa et pressa plus sanguinis per arterias infuebat, quam reveli per venas potuit, et aorta, inter illa in extremis obstructa, fluxum sanguinis magis ad caput et ventrem determinans, illi pressis carotidibus rubores facie doloresque capitis pariebat, hic opportuniore ad stasim et corruptelam loca occupabat. Illud autem longè atrocius erat, aortam, quae jam non, ut olim, aequali et placidiori rivo per patentia vasa se jilterabat, omnem, quem sinister cordis sinus suggerit, sanguinem minimè suscipere, neque pulmonali sanguini liberum hinc aditum fuisse, adeoque et dextri cordis sinum, sub mixtu expulsiōnis sine in opletum pulmonem, horrendè anxietate, quae omni dolore et ipsa morte intolerabilior erat, laborasse. Arteriae et venae pulmonales, coronariae, intercostales, omniaque majora vasa circa cor, ob copiam hinc redundantis et accumulati sanguinis, angores vehementissimè in-

tenebant. 5° In his perpetuo crescentibus tormentis, cruciarius plerumque usque ad tertium, nonnunquam quoque usque ad septimum diem vivebat; hinc Pilatus audiens, Jesum obisse, rei veritatem à centurione militum exquisivit, Marc. 15, 44; hinc quoque latronibus, cum Jesu crucifixis, ossa frangebantur, ut morentur, et hæc adhuc die sepeliri possent, Joan. 19, 37; hinc Jesu quoque latex sinistrum miles lætæ perforavit, ut Videret, an dmtaxat deliquim passus, vel reapse mortuus esset; ast nullum vitæ signum observatum fuit, Joan. 19, 31, 37; quod si mortuus non fuisset, ipsa hæc lateris perforatio ei vitam ademisset, prout medici Eschenbach opuscul. med. de *Servatore non apparenter, sed verè mortuo*, et Frid. Gruner Diss. inaug. med. de *Jesu Christi morte verà, non synoptica*, 1805, ostenderunt; pertusum enim fuit pericardium, hinc lymphæ et sanguis effluxit.

§ 257. *Executio supplicii.* — Sententias mortis à rego latas, milites prætoriani exequiebantur, sed etiam alius quicumque hoc officium sibi honori ducbat, 2 Sam. 1, 15, 4, 12. Reges Persie olim, ut hodieum latam mortem sententiam revocare non poterant, Dan. 6, 15, 25. Vel quoque passim proprio circulo vinciebantur, et ad supplicium rapiebantur. Conf. Act. Ap. 21, 10, 14. Joan. 21, 18. — Homicida à vindice sanguinis, i. e., à proximo cognato interficiebantur, de quo mox plura dicemus. Lapidationem autem testes inchoabant, et omnis populus prosequiebatur et consummabat, Deut. 17, 7. — Magistratus romani suos quidem habebant licitores; ast sententiam cruciæ etate Cassarum exquebantur milites, ad quos vestes cruciarii quasi præda pertinebant, Matth. 27, 55. Marc. 15, 25. Luc. 23, 24. Joan. 19, 25, 24.

§ 258. *De vindice sanguinis, et de urbitus asyli.* — Executio supplicii, ex antiquissimo decreto divino, Gen. 9, 6, in homicidam statuti, devoluta est in fratrem aut proximum cognatum qui, nisi reum occideret, infamis erat, unde Hebræis dicitur *שׂוֹרֵף*, quasi *maculatus*, donec homicidium vindicaverit. Jus hujus generis, ubi non habetur tribunal, necessarium est; mutandum autem foret, quamprimum iudices constituuntur. Lex Mosæa verò ob adjuncta temporum jus quidem reliquit, sed abusus præcavit, docendo asyla, *urbes refugii* tres trans, et tres cis Jordanem, ad quas via ex omni parte lineâ rectâ sternenda, et signanda erant, ut qui quemquam inopinatè præter intentionem, vel iniquum vitæ aggressorem, vel firrem ante solis ortum occidisset, eò fugeret; sed ex urbe demum non egredieretur usque ad mortem summi sacerdotis, postquam jus vindicæ extinctum esset. Ingratum hoc, et incommodum quasi exilium et imprudente metum, et prædite studium iniebat: atque ostendebat maximum esse humanæ vitæ pretium quam nemo, ne casu quidem aut per imprudentiam, aliter eriperet, nisi et ipso aliquid inde pareretur. — Ceterum, in urbitus asyli, quæ sacerdotum et levitarum erant, et Deut. 19, 1, 13, 4, 11, 45; Num. 35, 9, 29, Jos. 20, 4, 9; 21, 11, 15, 21; 27, 32, 36, 58, nonnuntantur, omnes quidem recipiebantur,

sed demum examinabantur, et, si rei deprehenderentur, vindicæ sanguinis tradabantur, nam homicida strictissimo jure talionis tenebantur, ut nec altare asylum præberet, neque lytrum suscipiendum esset, Exod. 21, 12. Num. 35, 9, 55. Deut. 19, 5, 15, 1 Reg. 2, 28, 54. Ceterum antiquissima est Orientalium opinio, locum in quo sanguis hominis effusus est, nec rare, neque pluvia irrigari, donec homicida penas defisset; conf. 2 Sam. 1, 21.

Ad mortem sibi ipsis inferendam nequaquam propensi videntur fuisse Hebræi; quare de suicidio, nihil in lege disertè occurrit. Sed leges, quæ summum vitæ humanæ et decus, et pretium declarabant, diviniliter eadem ad naturalem unicuique propriæ vitæ amorem corroborandum efficacissime erant.

§ 259. *Homicida ignotus.* — Si occisus in campo inventus erat, nec homicida detegi poterat, exhibent seniores et iudices proximarum urbium, et examinabant, quæ urbs cadaveri sit proxima, atque hujus urbis seniores demum vacam, quæ nunquam jugum portavit, ad fluvium perennem adducta, lia mactabant, ut sanguis in fluvium descenderet, ac sie aquis ejus quasi auferretur, et præsentibus sacerdotibus, manus in flumine lavantes, dicebant: *Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi (nostri) effundi viderunt; propitius esto, Domine, populo tuo Israel, quem redemisti, et ne reputes sanguinem innocentem (culpam homicidii) in medio populi tui Israel (populo tuo Israel)*! Deut. 21, 1, 9. Hic ritus non modò innocentiam judicem et seniorum, et abominacionem cædis, sed etiam penam, quam homicida meruit, testabatur.

CAPUT IV.

DE RE MILITARI.

§ 260. *Conspectus rei militaris.* — Ex rixis singulorum nati sunt progressu temporis pugne familiarum, prælia tribuum, et demum bella gentium et populorum. Præda, quæ ditabantur victores, afflicta potentiores ad capessenda arma, et viam sternebat ad feritatem, quam, ut patriarchæ post ditavim evitarent, servos armis instruebant, et ad vim vi repellendam semper parati essent; erga alios autem equitatem observabant, atque federa cum vicinis pangebant, quibus sibi securitatem procurarent et aliis verecundiam incuterent. Quim familiaris in tribus excrevisset, servis armatis opus non erat, sed quilibet ingenuus armis assuefactus et contra hostes in arenam descendebat. Arma pieraque jam in Pentateucho occurrunt. Hebræi posthæc bello vicinis jam superiores, jam inferiores, generatim utcumque pares erant, donec sub Davide multo superiores fierent. David militem perpetuum, quem Saul induxerat, auxit, et Salomo etiam equitatum et currus bellicosos invenit, qui sequenti ævo quidem retenti, et ingentes quoque exercitus coacti sunt atque munitiones et arma perficiebantur; ast ars militaris parùm profecit. Post exitum, rei militaris auctores fuerunt Machabæi; verum eorum posterii prepotentibus Romanis succubuerunt.

§ 261. *Conscriptio populi.* Secundo anno post egressum ex Ægypto, conscripti sunt, qui ad tractanda arma erant idonei, nempe qui ætatem 20 annorum attingerent, et qui 50 annos nondum excesserant. Levitas, qui vigiliis sacri tabernaculi agebant, sigillatim conscripti sunt, Num. 1, 4, 54. Conscriptio anno quadragesimo post egressum ex Ægypto, repetita fuit, Num. 25, 10; seq. Principes tribuum, dubio procul per genealogos, conscriptiones curabant, ex quibus demum, instante bello, milites legebantur; totus enim populus nonnisi singulari casu ad arma vocabatur. Jud. 20, 1 Sam. 11, 7, conf. Exod. 17, Num. 31, Jos. 7, 7, 14, 12. Conscriptio sub Davide, 2 Sam. 24, quæ ipsi Joab displicuit, eò spectasse videtur, ut totus populus militæ perpetue manciparetur; quare non per genealogos, sed per prefectos militares peracta fuit, nec de eâ usitatum aliis verbum *כָּתַב*, sed *סָפַר* usurpatur. Hæc universalis conscriptio populi interrupta quidem fuit; at sub regibus sequentibus invaluisse videtur, alioquin ingentes illi exercitus, qui in libris Regum memorantur, demptis etiam locis de mendo librariorum suspectis, cogi non potuissent.

§ 262. *Delectus militum.* — Delectum militum, instante bello, genealogi curabant, Deut. 20, 5, 9. Sub regibus erat quoque supremum genealogorum prefectus, qui numerum militum tenebat, et à summo prefecto militari distinguitur 2 Paral. 26, 11, conf. 2 Sa. 8, 17; 20, 25. 1 Paral. 18, 16. Lectis militibus à genealogis ammittendum fuit, quicquam vacatione à militiâ gaudent, Deut. 20, 5, 8, nempe: 1° Qui domum edificabant, et nondum incoluerant. 2° Qui vineam aut hortum olearum plantarant, et fractus nondum perciperant, adeoque primis quinque annis. 5° Qui sponsam emerant, nuptias verò non celebrabant, aut anno cum eâ nondum vixerant. 4° Timidi, qui alioquin nonnisi aliorum animos deprecissent, et, quia ferè omnia ad magnum animum et fortitudinem redibat, perissent.

§ 263. *Divisio militum.* — Divisio exercitus in tria agmina, quæ Gen. 14, 14, 45. Job 1, 17. Jud. 7, 16, 20. 1 Sam. 11, 11. 2 Sam. 18, 2, memoratur, probabiliter erat cornu dexterum, et sinistrum, atque centrum. Prefecti harum divisionum, *שׂוֹשֵׁל* dicti fuisse videntur, Exod. 14, 7; 15, 4. 2 Reg. 7, 2, 17, 19; 9, 25; 15, 25. Ezech. 25, 15, 25. — Hebræi egredientes ex Ægypto, more militari divisi, progrediebantur *לְעֵלְוֹת*, Exod. 12, 51, quæ dictio Exod. 15, 18 permittitur cum *הַרְשִׁים*, fortasse melius *הַרְשִׁים*, ut divisio ad quinquaginta exacta fuerit, et 50 vici in longitudinem sese sequerentur; hinc occurrunt prefecti 50 militum, qui in capite lineæ consistebant, 1 Sam. 8, 12. 2 Reg. 1, 9, 14, 19, conf. Jos. 14; 3, 12. Jud. 7, 11. — Aliæ divisiones erant 400, 1000 et 10000 virorum, quarum cuiuslibet præerat prefectus, Num. 31, 48. Deut. 1, 15. Jud. 20, 10. 1 Sam. 8, 12; 18, 15; 29, 1. 1 Mach. 5, 55. Hæ divisiones juxta familias, 2 Paral. 25, 5; 26, 12, 15. Centuriones et chiliarchæ consiliis bellicis participatebant, 1 Paral. 15, 1, 5. 4 Sam. 18, 15, et videntur Jos. 10, 24. Jud. 11, 8, 11,

vocari קָצֵיץ. Dux totius exercitus dicebatur *דָּוִד* וְהַיָּצִיר et qui conscriptionem ejus curabat, הַיָּצִיר, qui non est confundendus cum הַיָּצִיר, Isa. 53, 18, 1 Paral. 18, 15, 16; 27, 35, 1 Reg. 4, 4, 2 Paral. 17, 14; 26, 11. — Sub Davide ducenta octoginta milia virorum erant, quorum 24,000 cum suo duce, aliiurn per mansum militum obibat, 1 Paral. 27, 1, 15. — Sub rege Josaphat exercitus in quinque inæquales partes divisus erat, quarum quælibet suo duci parabat, 2 Paral. 17, 14, 17. — Ex lege Deut. 20, 9, genealogi prefectos militum designabant, et dubio procul capita familiarum seligebant, quod sub regibus desit; prefecti enim tum erant perpetui, partim principes familiarum, partim alii à rege selecti. — Duces et reges habebant armigerum, qui ex fortissimis viris selectus erat, et non modò arma domini sui portabat, sed etiam mandata ad alios prefectos deferrebat, et domino suo in omnibus periculis prestò erat, 1 Sam. 14, 6; 17, 7, conf. Polybius X, 1.

Equitatus, curus bellici, et exercitus pedestris, diversa erant agmina, Exod. 14, 6, 7; exercitus quoque pedestris; juxta diversitatem armorum, divisus erat in velites et in hastatos, Gen. 49, 19. 1 Sam. 50, 8; 15, 25. 2 Sam. 5, 22; 4, 2; 22, 50. Ps. 18, 50, 2 Reg. 5, 2. Os. 7, 1, 4. 10. Velites fulvi, jaculis, arcu, sagittis, pueris, gladio, et recentiori saltem ævo etiam parmâ armati, hostem omnino impetebant; hastati autem, gladiis, hastis et clypeis armati, cominus pugnant, 1 Paral. 12, 24, 34. 2 Paral. 17, 47; 17, 17. Velites imprimis ex tribu Benjamin et Ephraim legebantur, 2 Paral. 14, 7; 17, 7, conf. Jos. 20, 16, et Gen. 49, 27. Ps. 78, 9. — Milites romani in cohortes, legiones rursus in 10 cohortes, *cohortes*, cohortes in tres manipulos, et manipuli denique in duas centurias dividebantur, ut legio 50 manipulos seu sex milibus virorum, et cohors sexcentis viris constaret, quantum numerus non fuit semper æqualis. In Palestina, ætate Josephi Fl. de Bell. III, 4, 2, quædam cohortes erant 1000 pedum, alie 600 et 120 equitum, conf. Matth. 27, 27, Marc. 15, 16. Act. 10, 1; 21, 31; 27, 1. Cohortibus Palestinianis erant quoque velites *קָצֵיץ*, hastis et jaculis armati, Act. 25, 25. — A militibus Romanis in novo Federe distinguendi sunt, non modò milites Herodis Agrippæ, Act. 12, 4, quorum quaterni more Romanorum, vigiliæ agebant; sed etiam Levitæ, vigiliæ tempus, quorum prefectos erat spectabilis sacerdos, Luc. 22, 4, 52. Act. 4, 1, 5, 24, nec obstat, de his quoque Joan. 18, 5, 12, nomen cohors, *cohortes*, usurpari. Conf. Menochius de Republ. Hebr. lib. 6, c. 12, quest. 5.

§ 264. *Lustratio militum; divisio armorum.* — Quando milites lustrabantur, juxta armorum diversitatem in agmina divisi, *inspiciebantur*, quod verbum *בָּדַק*, de lustratione militum usitatum, propriè dicit. Arma autem, quibus instructi sæpe lustrationis sistebant, alia erant defensoria, 4 Sam. 17, 58, ut scutum, galea, thorax, cressa et arellæ; alia erant aggressoria, vel cominus, ut gladius et hasta, vel eminus, ut funda, sagittæ, jacula, catapultæ et ballistæ. De his jam si-